

اختیارات شاعری (۱): زبانی

سرخ در جلد درس‌نامه با اختیارات زبانی آشنا شدی و فهمیدی گاهی شاعر، خودش و مخاطبش را مجبور می‌کند تا با تغییر شکل بیان و شیوه تلفظ، کلمات را طوری بخواند که وزن شعر، «جور دربیاید». اگر تا این‌جا کار، به طور هم‌زمان، روی تقطیع و بالا بردن توان شنیداری کار نکرده باشی، به مشکل برمی‌خوری؛ بنابراین، اگر لازم است، برگرد به درس‌نامه و دوباره تمرین کن.

ابتدا از نمونه‌های ساده شروع می‌کنیم و هرچه جلوتر می‌روی، کار دشوارتر می‌شود. با تست‌ها که پیش بیایی، یاد می‌گیری. سر نخ را بگیر و بیا!

♦ چندتای اول مربوط می‌شن به «اختیار زبانی حذف همزه»! اول بیتا رو بخون و وزنشون رو مشخص کن. بعد، مراقب همزه‌ها باش! ببین با توجه به وزن، موقع خوندن لازمه تلفظشون کنی یا نه! اول، پیدا کردن بیته که حذف همزه داره:

۱۸۱۲- در کدام گزینه از اختیار زبانی «حذف همزه» استفاده شده است؟

- ۱) تا چند تشنه بر سر آتش توان نشست
  - ۲) من خفته هم‌چو چشم تو رنجور و در دلت
  - ۳) در وادی فراق به‌جز چشم‌های ما
  - ۴) ای دوستان چه باشد اگر آگهی دهید
- آن آب روح‌پرور آتش‌نشان کجاست
روزی گذر نکرد که آن ناتوان کجاست
روشن بگو که چشمه آب روان کجاست
کان سروگل‌گذار مرا بوستان کجاست

۱۸۱۳- شاعر در کدام گزینه از اختیار زبانی «حذف همزه» بهره برده است؟

- ۱) صبا به لطف بگو آن غزال رعنا را
  - ۲) شکر فروش که عمرش دراز باد چرا
  - ۳) غرور حسنت اجازت مگر نداد ای گل
  - ۴) به خلق و لطف توان کرد صید اهل نظر
- که سر به کوه و بیابان تو داده‌ای ما را
تفقدی نکنند طوطی شکرخا را؟
که پرسشی نکنی عندلیب شیدا را
به بند و دام نگیرند مرغ دانارا

۱۸۱۴- اختیار زبانی «حذف همزه» در کدام گزینه دیده می‌شود؟

- ۱) تو را گم می‌کنم هر روز و پیدا می‌کنم هر شب
  - ۲) تبی این‌کاه را چون کوه سنگین می‌کند آن‌گاه
  - ۳) تماشایی است پیچ و تاب آتش‌ها خوشا بر من
  - ۴) مرا یک شب تحمل کن که تا باور کنی ای دوست
- بدین‌سان خواب‌ها را با تو زیبا می‌کنم هر شب
چه آتش‌ها که در این‌کوه بر پا می‌کنم هر شب
که پیچ و تاب آتش را تماشا می‌کنم هر شب
چگونه با جنون خود مدارا می‌کنم هر شب

♦ حالا با صورت سؤال منفی! یعنی بیته رو باید پیدا کنی که حذف همزه نداره!

۱۸۱۵- در همه گزینه‌ها از اختیار زبانی «حذف همزه» استفاده شده است، به جز .....

- ۱) من مانده‌ام مهجور از او بیچاره و رنجور از او
  - ۲) گفتم به نیرنگ و فسون پنهان کنم ریش درون
  - ۳) او می‌رود دامن‌کشان من زهر تنهایی چشمان
  - ۴) محمل بدار ای ساریبان تندی مکن با کاروان
- گویمی که نیشی دور از او در استخوانم می‌رود
پنهان نمی‌ماند که خون بر آستانم می‌رود
دیگر می‌پرس از من نشان کز دل نشانم می‌رود
کز عشق آن سرو روان گویی روانم می‌رود

۱۸۱۶- در کدام گزینه از اختیار زبانی «حذف همزه» استفاده شده نشده است؟

- ۱) شب عاشقان بیدل چه شبی دراز باشد
  - ۲) عجب است اگر توانم که سفر کنم ز دستت
  - ۳) ز محبتت نخواهم که نظر کنم به رویت
  - ۴) به کرشمه عنایت نگهی به سوی ما کن
- تو بیا کز اول شب در صبح باز باشد
به کجا زود کیوتر که اسیر باز باشد
که محبت صادق آن است که پاک‌باز باشد
که دعای درمندان ز سر نیاز باشد

۱۸۱۷- هنگام خواندن بیت در همه گزینه‌ها «حذف همزه» اتفاق می‌افتد، به‌جز..... .

- ۱) به حُسن خلق و وفا کس به یار ما نرسد
- ۲) هزار نقد به بازار کائنات آرند
- ۳) هزار نقش برآید ز کِلک صُنع و یکی
- ۴) اگرچه حُسن‌فروشان به جلو آمده‌اند

۱۸۱۸- در همه گزینه‌ها از اختیار زبانی «حذف همزه» استفاده شده است، به‌جز..... .

- ۱) سر ارادت ما و آستان حضرت دوست
- ۲) نظیر دوست ندیدم اگرچه از مه و مهر
- ۳) نه من سبوکش این دیر رندسوزم و بس
- ۴) صبا ز حال دل تنگ ما چه شرح دهد

۱۸۱۹- شاعر در سرودن کدام بیت از اختیار زبانی «حذف همزه» استفاده نکرده است؟

- ۱) ما به آن گل از وفای خویشتن دل بسته‌ایم
- ۲) طیب بی‌مرّوت کی به بالین فقیر آید
- ۳) زندگانی دور از آن مه هرکه خواهد من نخواهم
- ۴) با رنگ و بوییت ای گل رنگ و بو ندارد

۱۸۲۰- اختیار زبانی «حذف همزه» در کدام گزینه دیده نمی‌شود؟

- ۱) تا دهد از تو نشانی بی نشان آدمی
- ۲) ای خوش ار بینیم بی ما گوهر بحر بقات
- ۳) ز استماع آن سخن مستان عشقت صبح‌وار
- ۴) ذره‌ای خاکیم حیران در هوای مهر تو

۱۸۲۱- در همه گزینه‌ها اختیار زبانی «حذف همزه» وجود دارد، به‌جز..... .

- ۱) گفتم دل من از خون دریاست گفت آری
- ۲) مطبوع‌تر ز قَدّت سرو سهی نخیزد
- ۳) پیر شراب‌خانه از باده مغانه
- ۴) در اشک و روی زردم سهل است اگر ببینی

✦ حالا «تعداد» حذف همزه‌ها رو می‌پرسه.

۱۸۲۲- در همه گزینه‌ها، به‌جز گزینه..... . بیش از یک بار «حذف همزه» صورت گرفته است.

- ۱) بیدلان چند خیال گل و شمشاد کنید
- ۲) اگر صد نوبتش چون قرص خورشید
- ۳) پیش آ که بخوانی رقم سینه ریشم
- ۴) تا دل از انجمن وصل تو مأیوس نبود

۱۸۲۳- در کدام گزینه اختیار «حذف همزه» بیشتر به کار رفته است؟

- ۱) خدا را شکر دیگر بار روی دوستان دیدم
- ۲) مراد من میان یار بود و در کنار آمد
- ۳) من آن مرغ خوش‌الحانم که بیرون از قفس خود را
- ۴) «کمال» آن دم که خواهی دید با یاران قرین خود را

✦ به کم پیشرفته‌تر:

۱۸۲۴- در بیت‌های زیر چند بار از اختیار «حذف همزه» استفاده شده است؟

- ۱) «ستم از کسی است بر من که ضرورت است بردن تن من فدای جانت، سر بنده و آستانت چه شب است یارب امشب که ستاره‌ای برآمد
- ۲) «ستم از کسی است بر من که ضرورت است بردن تن من فدای جانت، سر بنده و آستانت چه شب است یارب امشب که ستاره‌ای برآمد
- ۳) «ستم از کسی است بر من که ضرورت است بردن تن من فدای جانت، سر بنده و آستانت چه شب است یارب امشب که ستاره‌ای برآمد
- ۴) «ستم از کسی است بر من که ضرورت است بردن تن من فدای جانت، سر بنده و آستانت چه شب است یارب امشب که ستاره‌ای برآمد

پنج (۱)   ۲) شش   ۳) هفت   ۴) هشت

◆ این سؤالاً به نکته خلی مهم رو می‌پرسن: این که حذف همزه، روی وزن اثر داره یا نه! حواست به نون ساکن بعد از مصوت بلند باشه، بقیه‌ش حلّه! درس‌نامه رو خونده باشی، الان می‌دونی باید چی کار کنی!

۱۸۲۵- در کدام گزینه به کار بردن اختیار «حذف همزه» تأثیری در نتیجه تقطیع هجایی ندارد؟

۱) در چنین بادیه اندیشه سر نتوان کرد	۲) ساکن بت‌خانه‌ای ز خرقه برون آی
۳) مرا در مجلس خوبان سماع انس کی باشد	۴) چو آسمان دلم از مهر توسست سرگردان
۵) بار خاطر طلبد هرکه ز بار اندیشد	۶) معتکف کعبه را صلیب نباشد
۷) که چون سروی به رقص آید مرا از رقص وادارد	۸) اگرچه مهر تو در آسمان نمی‌گنجد

◆ و اینم یه مدل دیگه‌ش!

۱۸۲۶- «حذف یا عدم حذف» کدام همزه تأثیری در وزن بیت زیر ندارد؟

«محتسب، مستی به ره دید و گریبان‌ش گرفت	مست‌گفت ای دوست، این پیراهن است، افسار نیست»
۱) اول	۲) دوم
۳) سوم	۴) چهارم

◆ حالا می‌رسیم به اختیار «تغییر کمیت مصوت»! قبل از این که سراغ بیتا بریم، واسه یادآوری، این یه دونه سؤال رو ببین تا موضوع دست بیاد!

۱۸۲۷- با توجه به تقطیع در چند مورد «اختیار زبانی» به کار رفته است؟

- «شب و روز: UU- / بهار از ما: U- / بهانه: U- / آشیانه: UU- / جان می‌دهم: U- / توگفتی: - / بیابان‌ها: U- / آرزویی: UU- / ساقی ما: UU- / جادویی: U-»
۱) شش	۲) هفت	۳) هشت	۴) نه

◆ گرفتگی قضیه رو؟ حالا می‌تونیم بریم سر اصل مطلب! اول «تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند». برای شروع، چندتا نمونه ساده گذاشتیم تا بیتا رو بخونی و این اختیار رو توی وزن‌شون بررسی کنی. اگه مجبور شدی، تقطیع هم بکن! واسه اولای کار، عیبی نداره، اما فقط «اگه مجبور شدی»! پاسخ تشریحی یادت نره که این‌جا خیلی به کار میاد!

۱۸۲۸- در چندمین هجای بیت زیر اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» به کار رفته است؟

«من از مهری که دارم برنگردم	تو را گر خاطر مهر است و گر کین»
۱) هجای ۱ مصراع دوم	۲) هجای ۵ مصراع دوم
۳) هجای ۶ مصراع دوم	۴) هجای ۹ مصراع دوم

۱۸۲۹- در کدام یک از هجاهای بیت زیر از اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» استفاده شده است؟

«هر شب چو چراغ چشم دارم	تا چشم من و چراغ من کو»
۱) هجای ۳ مصراع اول	۲) هجای ۴ مصراع اول
۳) هجای ۸ مصراع دوم	۴) هجای ۵ مصراع دوم

۱۸۳۰- در چندمین هجای بیت زیر اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» دیده می‌شود؟

«من آدمی به لطف تو دیگر ندیده‌ام	این صورت و صفت که تو داری فرشته‌ای»
۱) هجای ۶ مصراع اول	۲) هجای ۷ مصراع اول
۳) هجای ۴ مصراع دوم	۴) هجای ۸ مصراع دوم

۱۸۳۱- کدام هجای بیت زیر مشمول اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» شده است؟

«به شمشیر از تو بیگانه نگردم	که هست از دیرگه باز آشنایی»
۱) هجای ۵ مصراع اول	۲) هجای ۸ مصراع اول
۳) هجای ۱ مصراع دوم	۴) هجای ۵ مصراع دوم

۱۸۳۲- در چندمین هجای بیت زیر اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» به کار رفته است؟

«نه من تنها گرفتارم به دام زلف زیبایی	که هرکس با دلارامی سری دارند و سودایی»
۱) هجای ۱۱ مصراع اول	۲) هجای ۱۳ مصراع اول
۳) هجای ۱۳ مصراع دوم	۴) هجای ۱۴ مصراع دوم

۱۸۳۳- از میان هجاهای بیت زیر، در چندمین هجا اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» اتفاق افتاده است؟

«با یاد تو دردش نکند هیچ عذابی	باری به طریق کرم بنده خود خوان»
۱) هجای ۳ مصراع اول	۲) هجای ۴ مصراع اول
۳) هجای ۳ مصراع دوم	۴) هجای ۶ مصراع دوم

۱۸۳۴- شاعر در چندمین هجای بیت زیر از اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» کمک گرفته است؟

«گفته بودی با تو درخواهم کشیدن جام وصل	جرعه‌ای ناخورده شمشیر جفا برداشتی»
۱) هجای ۶ مصراع اول	۲) هجای ۱۴ مصراع اول
۳) هجای ۶ مصراع دوم	۴) هجای ۹ مصراع دوم

۱۸۳۵- در چندمین هجای بیت زیر اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» به کار رفته است؟

«معروف شد حکایت‌م اندر جهان و نیست	با تو مجال آن که بگویم حکایتی»
۱) هجای ۸ مصراع اول	۲) هجای ۱۳ مصراع اول
۳) هجای ۲ مصراع دوم	۴) هجای ۵ مصراع دوم

۱۸۳۶- در کدام هجای بیت زیر اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» وجود دارد؟

«چنان مرغ دلّم را صید کردی که بازش دل نمی خواهد نشیمن»

(۱) هجای ۴ مصرع اول (۲) هجای ۸ مصرع اول (۳) هجای ۱ مصرع دوم (۴) هجای ۵ مصرع دوم

۱۸۳۷- چندمین هجای بیت زیر با اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» خوانده می شود؟

«بگذاشتند ما را در دیده آب حسرت گریان چو در قیامت چشم گناهکاران»

(۱) هجای ۸ مصرع اول (۲) هجای ۱۰ مصرع اول (۳) هجای ۳ مصرع دوم (۴) هجای ۹ مصرع دوم

۱۸۳۸- سراینده در چندمین هجای بیت زیر از اختیار شاعری زبانی برای «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» استفاده کرده است؟

«دلّم در بند تنهایی بفرسود چو بلبّل در قفس روز بهاران»

(۱) هجای ۵ مصرع اول (۲) هجای ۹ مصرع اول (۳) هجای ۱ مصرع دوم (۴) هجای ۸ مصرع دوم

۱۸۳۹- هنگام خواندن چندمین هجای بیت زیر باید از اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» استفاده کرد؟

«دل می تپد اندر بر «سعدی» چو کیوتر زین رفتن و باز آمدن کبک خرامان»

(۱) هجای ۸ مصرع اول (۲) هجای ۱۱ مصرع اول (۳) هجای ۴ مصرع دوم (۴) هجای ۹ مصرع دوم

۱۸۴۰- کدام هجای بیت زیر با اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» تلفظ می شود؟

«هزارم درد می باشد که می گویم نهان دارم لبم با هم نمی آید چو غنچه روز بشکفتن»

(۱) هجای ۹ مصرع اول (۲) هجای ۵ مصرع دوم (۳) هجای ۹ مصرع دوم (۴) هجای ۱۱ مصرع دوم

۱۸۴۱- در چندمین هجای بیت زیر اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» به کار رفته است؟

«ایبن قاعده خلاف بگذار وین خوی معانددت رهاکن»

(۱) هجای ۴ مصرع اول (۲) هجای ۵ مصرع اول (۳) هجای ۳ مصرع دوم (۴) هجای ۸ مصرع دوم

۱۸۴۲- هنگام خواندن بیت زیر، در چندمین هجا باید از اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» استفاده کرد؟

«سمند دولت اگرچند سرکشیده رود ز همهران به سر تازبانسه یاد آرید»

(۱) هجای ۳ مصرع اول (۲) هجای ۱۲ مصرع اول (۳) هجای ۷ مصرع دوم (۴) هجای ۱۱ مصرع دوم

۱۸۴۳- به ترتیب، کدام هجاهای مصرع اول بیت زیر، مشمول تغییر کمیت مصوت شده است و این تغییرات جزو کدام اختیارات دوگانه شاعری به شمار

می رود؟ (اختصاصی انسانی خارج از کشور ۸۵)

«ز شب های دگر دارم تب غم بیشتر امشب وصیت می کنم باشیید از من باخبر امشب»

(۱) چهارم، دهم - زبانی (۲) چهارم، دهم - وزنی (۳) پنجم، نهم - زبانی (۴) پنجم، نهم - وزنی

۱۸۴۴- در بیت زیر چند بار از اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند» استفاده شده است؟

«شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل کجا دانند حال ما سبک باران ساحل ها؟»

(۱) سه بار (۲) چهار بار (۳) دو بار (۴) یک بار

✦ حالا باید نمونه های اختیار تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند رو بین چندتا بیت پیدا کنی. معلومه که سخت تره و وقت گیرتر!

۱۸۴۵- در کدام بیت اختیار «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» وجود ندارد؟

(۱) سواره اینک آن سرو روانم می رود بیرون بگیریش که باز از کف عنانم می رود بیرون

(۲) داعی خوانش ای زاهد که چندین خاطر خسته به همراهی آن جان جهانم می رود بیرون

(۳) به جانان گفتیم ناگه نخواهد رفت جان، یارب چه نام است این که هر بار از زبانم می رود بیرون

(۴) چه دل ها را که خست این ناله های زار من، یارب جگردوز است تیری کز کمانم می رود بیرون

۱۸۴۶- شاعر در همه بیت ها از اختیار «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» بهره برده است، به جز .....

(۱) هم نشین جان من مهر جهان افروز توست گر ز جان مهر تو برخیزد جهانی گو مباش

(۲) یک دم وصلت ز عمر جاودانم خوش تر است بر وصال دوست عمر جاودانی گو مباش

(۳) در خراب آباد دنیا نامه ای بی ننگ نیست از من خلوت نشین نام و نشانی گو مباش

(۴) چون که من از پا فنام دست گیری گو مخیز چون که من از سر گذشتم آستانی گو مباش

۱۸۴۷- اختیار «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» هنگام خواندن همه بیت‌ها به کمک خواننده می‌آید، به جز .....

- ۱) مرا ز طعن ملامتگران مترسنانید
- ۲) مریض شوق ز تیر ستم نمی‌رنجد
- ۳) از آن دو جادوی عاشق‌کش تو می‌ترسم
- ۴) هزار جان گرامی فدای بالایت

✦ و نمونه‌های شمارشی!

۱۸۴۸- تعداد استفاده از اختیار «تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند» در کدام بیت بیشتر است؟

- ۱) عرض صفا به اهل هنر می‌کنی مکن
- ۲) قطع ره طلب به تأمل نمی‌شود
- ۳) فکر و خیال محرم این شاه‌راه نیست
- ۴) صدق عزیمت است دلیل ره طلب

۱۸۴۹- در کدام گزینه از اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» بیشتر استفاده شده است؟

- ۱) گویا خواهد گشود از دولت‌م کاری که دوش
- ۲) شاهدان در جلوه و من شرمسار کیسه‌ام
- ۳) تیر عاشق‌کش ندانم بر دل «حافظ» که زد
- ۴) دامنی گر چاک شد در عالم رندی چه باک

۱۸۵۰- ناصر خسرو در کدام بیت، سه بار از اختیار شاعری «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» استفاده کرده است؟

- ۱) اگر تو از آموختن سر بتابی
- ۲) بسوزند چوب درختان بی‌بر
- ۳) درخت تو گر بار دانش بگیرد
- ۴) تو با قید بی اسب پیش سواران

۱۸۵۱- در کدام گزینه «۶ بار» از اختیار زبانی «بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه» استفاده شده است؟

- ۱) پادشاه روزگار امروز در گیتی تویی
- ۲) تو یکی ابری که سوی ما فرستادت خدای
- ۳) اختیار خدمت تو مایه نیک‌اختریست
- ۴) سال‌ها در خدمت او بندگی‌ها کرده‌ام

۱۸۵۲- در کدام بیت از اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت‌ها» بیشتر استفاده شده است؟

- ۱) به بوی نافه‌ای کاخر صبا زان طره بگشاید
- ۲) مرا در منزل جانان چه امن عیش چون هر دم
- ۳) به می سجاده رنگین کن گرت پیر مغان گوید
- ۴) شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل

✦ از این جا می‌ریم سراغ «تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه»! آگه گوشای تیزی داشته باشی و یاد گرفته باشی توی تشخیص وزن ازشون خوب استفاده کنی، این جا

کارت خیلی ساده‌تره. کافیه بیت رو بخونی و وزنش رو دربیاری و به شکل خونده شدن «ی» و «و» خوب گوش بدی! اول چندتا نمونه خاص، ناب و «آموزشی»!

۱۸۵۳- واژه «آهو» در کدام گزینه مشمول اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه» نمی‌شود؟

- ۱) خوگ دنیاست صید این خامان
- ۲) چو سرمست منی ای جان ز درد سر چه غم داری
- ۳) آه که روز دیر شد آهوی لطف شیر شد
- ۴) آن آهوی شیرافکن پیداست در آن چشمش

۱۸۵۴- هنگام خواندن واژه «آرزو» در کدام گزینه اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه» پیش می‌آید؟

- (۱) گرت آرزوی آن است که خون خلق ریزی
 (۲) دوش آرزوی خواب خوشم بود یک زمان
 (۳) اگر کساد شکر بیدت دهن بگشای
 (۴) عشوه مده، که می‌دهد هجر تو گوش‌مال من

۱۸۵۵- نخستین واژه کدام گزینه مشمول «اختیار زبانی» می‌شود؟

- (۱) کوی وحدت کوی درویشان بود
 (۲) بوی وصلش آرزو می‌کردم او دریافت گفت
 (۳) روی ناشسته خوش تری بنشین
 (۴) سوی خیمه رفتند هر دو گروه

✦ حالا باید هجایی رو که این اختیار توی اون به کار رفته پیدا کنی. به حقّ سؤالی ندیده و حل نکرده!

۱۸۵۶- در چندمین هجای بیت زیر اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» به کار رفته است؟

«هر کس که به جان آرزوی وصل تو دارد

- (۱) هجای ۶ مصرع اول (۲) هجای ۸ مصرع اول (۳) هجای ۲ مصرع دوم (۴) هجای ۴ مصرع دوم

۱۸۵۷- در چندمین هجای بیت زیر اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» وجود دارد؟

«سعدی از عقبی و دنیا روی در دیوار کرد

- (۱) هجای ۲ مصرع اول (۲) هجای ۵ مصرع اول (۳) هجای ۳ مصرع دوم (۴) هجای ۱۵ مصرع دوم

۱۸۵۸- کدام هجا از میا هجاهای بیت زیر با اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» خوانده می‌شود؟

«من با همه جوری از تو خشنودم

- (۱) هجای ۶ مصرع اول (۲) هجای ۱۰ مصرع اول (۳) هجای ۵ مصرع دوم (۴) هجای ۸ مصرع دوم

۱۸۵۹- چندمین هجای بیت زیر مشمول اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» شده است؟

«خال است بر آن صفحه سیمین بناگوش

- (۱) هجای ۸ مصرع اول (۲) هجای ۱۳ مصرع اول (۳) هجای ۴ مصرع دوم (۴) هجای ۷ مصرع دوم

۱۸۶۰- در کدام هجای بیت زیر اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» وجود دارد؟

«صبر از همه چیز و هرکه عالم

- (۱) هجای ۵ مصرع اول (۲) هجای ۲ مصرع اول (۳) هجای ۵ مصرع دوم (۴) هجای ۶ مصرع دوم

۱۸۶۱- شاعر در چندمین هجای بیت زیر از اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» بهره برده است؟

«نصیحت‌گوی را از من بگو ای خواجه دم درکش

- (۱) هجای ۴ مصرع اول (۲) هجای ۹ مصرع اول (۳) هجای ۳ مصرع دوم (۴) هجای ۱۳ مصرع دوم

۱۸۶۲- هنگام خواندن چندمین هجای بیت زیر اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» دیده می‌شود؟

«گر بر این چاه زنخندان تو ره بردی خضر

- (۱) هجای ۱۰ مصرع اول (۲) هجای ۱۳ مصرع اول (۳) هجای ۲ مصرع دوم (۴) هجای ۶ مصرع دوم

۱۸۶۳- در چندمین هجای بیت زیر، لازم است مصوت بلند را کوتاه تلفظ کنیم؟

«باری به طریق کرمم بنده خود خوان

- (۱) هجای ۲ مصرع اول (۲) هجای ۵ مصرع اول (۳) هجای ۴ مصرع دوم (۴) هجای ۱۰ مصرع دوم

✦ و حالا بین چندتا بیت. اول با صورت سؤال مثبت!

۱۸۶۴- در کدام گزینه اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» به کار رفته است؟

- (۱) اگر تو از آموختن سر نتابی
 (۲) دل من همی داد گفتی گواهی
 (۳) جهان‌نا چه بدمهر و بدخو جهانی
 (۴) سپردم به تو دل ندانسته بودم
- بجوید سر تو همی سرور را
 که باشد مرا روزی از تو جدایی
 چو آشفته بازار بازارگانی
 که تو بی‌وفا در جفا تا کجایی

۱۸۶۵- اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» در کدام بیت مورد استفاده شاعر بوده است؟

- ۱) گر یکی از عشق برآرد خروش
- ۲) پیره‌نی گبر بدرد ز اشته‌تیاق
- ۳) بسوی گل آورد نسیم صبا
- ۴) مطرب اگر پرده از این ره زند

۱۸۶۶- هنگام کدام گزینه باید از اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» استفاده کنیم؟

- ۱) چه دل‌ها بردی ای ساقی! به ساق فتنه‌انگیزت
- ۲) خدنگ غمزه از هر سو نهان انداختن تاکی؟
- ۳) لب شیرینت ار شیرین بدیدی در سخن گفتن
- ۴) جهان از فتنه و آشوب یک چندی برآسودی

♦ و بعد، با صورت سؤال منفی، یعنی باید دنبال گزینه‌ای باشی که این اختیار توش به کار نرفته!

(اختصاصی انسانی خارج از کشور ۹۸)

۱۸۶۷- در همه ابیات «تغییر مصوت بلند به کوتاه» وجود دارد؛ به جز ..... .

- ۱) تاتار هجر کرد سیاهی و عنبری
- ۲) اندر دلم ز غمزه غمّاز فتنه‌هاست
- ۳) ساقی و سردهی ز لب یارم آرزوست
- ۴) تا سوی گلشن طرب آیم خراب و مست

(اختصاصی انسانی ۹۳)

۱۸۶۸- در همه ابیات، به استثنای بیت ..... اختیار زبانی «تغییر مصوت بلند به کوتاه» صورت گرفته است.

- ۱) طرف کرم ز کس نسبت این دل پر امید من
- ۲) از خم ابروی توام هیچ گشایشی نشد
- ۳) ابروی دوست کی شود دست‌کش خیال من؟
- ۴) صوفی شهر بین که چون لقمه شهبه می خورد

۱۸۶۹- در همه گزینه‌ها از اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» استفاده شده است، به جز ..... .

- ۱) در چنان روز مرا آرزویی خواهد بود
- ۲) دوست به دست آورم نیست به هست آورم
- ۳) بدان تا یک نفس رویت ببینم
- ۴) شوق است در جدایی و جور است در نظر

۱۸۷۰- در کدام گزینه استفاده از اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» دیده نمی‌شود؟

- ۱) هیچ شک می‌نکنم کاهوی مشکین تتر
- ۲) از بوی تو در تاب شود آهوی مشکین
- ۳) به چه دیر ماندی ای صبح که جان من برآمد
- ۴) سرم از خدای خواهد که به پایش اندر افتد

۱۸۷۱- در همه گزینه‌ها از اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» استفاده شده است، به جز ..... .

- ۱) میلّت به چه ماند به خرامیدن طاووس
- ۲) گر سر ما خواهی اینک جان و سر
- ۳) ساقی اگر باده از این خم دهد
- ۴) «سعدی» اگر زخم خوری غم مخور

۱۸۷۲- همه گزینه‌ها با کمک گرفتن از اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» سروده شده‌اند، به جز ..... .

- ۱) من از این هر دو کمان‌خانه ابروی تو چشم
- ۲) گر تو شیرین‌زمانی نظری نیز به من کن
- ۳) روزی اندر خاکت افتم و به بادم می‌رود سر
- ۴) ای دیو سپید پای در بند

۱۸۷۳- در کدام گزینه اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» به کار نرفته است؟

- ۱) ببايد هوس کردن از سر به در
- ۲) در آن نفس که بمیرم در آرزوی تو باشم
- ۳) راستی آموز، بسی جوفروش
- ۴) در دام فتاده آهوپی چندی

۱۸۷۴- در همه گزینه‌ها از اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» استفاده شده است، به جز .....

- ۱) بر خاطر آزاده غباری ز کسم نیست
- ۲) از کوی تو بی ناله و فریاد گذشتم
- ۳) بی حاصلی و خواری من بین که در این باغ
- ۴) امشب رهی از میکده بیرون نهم پای

۱۸۷۵- شاعر در سرودن همه گزینه‌ها از اختیار زبانی «کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند» استفاده کرده است، به جز .....

- ۱) مطرب یاران برفت ساقی مستان بخت
- ۲) بسیار گذشتی که نکردی سوی ما چشم
- ۳) چاره کارم نهان گر بکنی می توان
- ۴) ای آفتاب روشن و ای سایه همای

❖ حالا کلاً ازت می‌خواه «تغییر کمیت» پیدا کنی! بلند به کوتاه، یا کوتاه به بلندش مهم نیست!

۱۸۷۶- در کدام بیت هجاهای ۲ و ۷ و ۹ مصراع اول با معادل‌هایشان در مصراع دوم آن بیت یکسان نیستند؟ (اختصاصی انسانی خارج از کشور ۹۲)

- ۱) دل من همی داد گفتی گویایی
- ۲) در دام فتاده آهوپی چندی
- ۳) ز دست دیده و دل هر دو فریاد
- ۴) بسازم خنجری نیشش ز پولاد

۱۸۷۷- شاعر در مصراع دوم بیت، از اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت‌ها» استفاده کرده است؟ (اختصاصی انسانی ۸۳)

- ۱) از بهر جفا سوی تو آمد، به در خویش
- ۲) بنگر به ستاره که بتازد ز پس دیو
- ۳) پروین به چه ماند؟ به یکی دستة نرگس
- ۴) گر نیست یخین، چون که چو خورشید برآید

❖ و حالا نوبت سؤالی ترکیبیه. می‌دونی که ترکیبیه‌ها جدی ترن و به درد کنکور هم، بیشتر می‌خورن. آگه سؤالی قبلی رو درست و کامل حل کرده باشی، این جا کارت آسونه!

۱۸۷۸- در کدام بیت اختیار زبانی «تغییر مصوت کوتاه به بلند و تغییر مصوت بلند به کوتاه» صورت گرفته است؟ (اختصاصی انسانی ۹۸)

- ۱) داغ محبت است و بس خانه‌فرور جان و دل
- ۲) باده عقل‌سوز را داروی بیهوشی مزن
- ۳) آن شکرین لبی که من ناله از او چو نی کنم
- ۴) سوخت بساط هستی ام ریخت بنای طاقتم

۱۸۷۹- در کدام گزینه با توجه به اختیارات شاعری، هر دو نوع تغییر کمیت مصوت‌ها (بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه و کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند) مشاهده

می‌شود؟

- ۱) روزهاگر رفت گو رو باک نیست
- ۲) آهوی تو در شکار شیران
- ۳) روزی آن سلطان تقوا می‌گذشت
- ۴) چون چشم تو دل می‌برد از گوشه‌نشینان

۱۸۸۰- در کدام بیت هر دو اختیار زبانی «تغییر مصوت بلند به کوتاه و کوتاه به بلند» به گوش می‌رسد؟

- ۱) چیسست فردوس که در دیده ما جلوه کند؟
- ۲) زان همه قصر که کردیم بنا، قسمت ما
- ۳) گوشه دامن خالی است، که چشمش مرسد
- ۴) خشک گردید و نشد طفلی از او شیرین‌کام

(اختصاصی انسانی ۸۹)

۱۸۸۱- در کدام بیت هر دو اختیار زبانی «تغییر مصوّت بلند به کوتاه و کوتاه به بلند» به کار رفته است؟

- ۱) آن سرزنش که کرد تو را دوست «حافظا»
- ۲) از من جدا مشو که تو ام نور دیده‌ای
- ۳) از چشم بخت خویش مبادت گزند از آنک
- ۴) منعم مکن ز عشق وی ای مفتی زمان!

(اختصاصی انسانی خارج از کشور ۸۹)

۱۸۸۲- در کدام بیت اختیار زبانی «تغییر مصوّت کوتاه به بلند و بلند به کوتاه» به کار رفته است؟

- ۱) از چاشنی قند مگو هیچ و ز شکر
- ۲) با محتسبم عیب مگو بید که او نیز
- ۳) گوشم همه بر قول نی و نغمه چنگ است
- ۴) در مجلس ما عطر میامیز که ما را

۱۸۸۳- در کدام گزینه استفاده از اختیارات زبانی «تغییر کمّیت مصوّت بلند به کوتاه»، «حذف همزه» و «تغییر کمّیت مصوّت کوتاه به بلند» اتفاق افتاده است؟

- ۱) با همه بی‌حاصلی دارم دل آزاده‌ای
- ۲) تلخ دارد عیش بر کنج دهان گل‌رخان
- ۳) مستی و دیوانگی می‌ریزد از رفتار من
- ۴) آبروی من چو گوهر سر به مهر عزت است

۱۸۸۴- در کدام یک از ابیات زیر شاعر از «دو نوع اختیار زبانی» استفاده کرده است؟

- ۱) «حافظ» سخن بگوی که بر صفحه جهان
- ۲) اندیشه از محیط فنا نیست هر که را
- ۳) ای خرم از فروغ رخت لاله‌زار عمر
- ۴) این یک دو دم که مهلت دیدار ممکن است

♦ و نمونه‌های شمارشی!

۱۸۸۵- شاعر در بیت زیر چند بار از «اختیارات زبانی» استفاده کرده است؟

- «دیشب از خود چون مه سی‌روزه بیزار آمدم
لاجرم همسایه با خورشید سیار آمدم»
- ۱) دو بار   ۲) سه بار   ۳) چهار بار   ۴) پنج بار

۱۸۸۶- سراینده بیت زیر چند بار از «اختیارات زبانی» بهره گرفته است؟

- «ستاره، شعله‌ای از جان دردمند من است
سپهر، آیتی از همت بلند من است»
- ۱) هفت بار   ۲) شش بار   ۳) پنج بار   ۴) چهار بار

۱۸۸۷- در دو بیت زیر، روی هم، چند بار از «اختیارات زبانی» استفاده شده است؟

- «گرچه باشند آن دو زلف مشک‌بار از هم جدا
مستی و مخموری از هم گرچه دور افتاده لیک
- ۱) یازده بار   ۲) دوازده بار   ۳) سیزده بار   ۴) چهارده بار

۱۸۸۸- در بیت‌های زیر چند «اختیار زبانی» به کار رفته است؟

- «دل‌م مرید مراد است و دیده رهبر دل
دل‌م رب‌بودی و تا رفتی از برابر من
- ۱) پنج   ۲) شش   ۳) هفت   ۴) هشت

۱۸۸۹- در ابیات زیر چند «اختیار زبانی» مورد استفاده قرار گرفته است؟

- «دل برگرفتی از برم ای دوست! دست گیر
از دامن تو دست ندارم که دست نیست
- ۱) سه   ۲) چهار   ۳) پنج   ۴) شش

♦ و حالا هم، مقایسه «تعداد دفعات» به کار رفتن این اختیار!

۱۸۹۰- شاعر در کدام بیت، بیشتر از «اختیارات زبانی» استفاده کرده است؟

۱) چنان در قید مهرت پای بنمدم	۲) گهی بر درد بی درممان بگریم
۳) مرا هوشی نماند از عشق و گوشی	۴) مجال صبر تنگ آمد به یک بار

- که گویی آهوی سر در کمندم
گهی بر حال بی سامان بخندم
که پند هوشمندان کار بنمدم
حدیث عشق بر صحرا فکندم

۱۸۹۱- در کدام گزینه به میزان بیشتری از «اختیارات زبانی» استفاده شده است؟

۱) بیای ساقی گل رخ! بیاور باده رنگین	۲) نفس برآمد و کام از تو بر نمی آید
۳) شوخی مکن که مرغ دل بی قرار من	۴) تو تا برآمدی از خانه مست و تیغ به دست

- که فکری در درون ما از این بهتر نمی گیرد
فغان که بخت من از خواب در نمی آید
سودای دام عاشقی از سر به در نکرد
به هر دو دست سر خویش روزگار گرفت

۱۸۹۲- در کدام بیت شاعر، بیشتر از «اختیارات زبانی» بهره برده است؟

۱) عیش در عالم نبودی گر نبودی روی زیبا	۲) بار بی اندازه دارم بر دل از سودای جانان
۳) دانی از بهر چه معنی خاک پایت می نباشم؟	۴) هر که منظوری ندارد، عمر ضایع می گذارد

- گر نه گل بودی، نخواندی بلبل بر شاخساری
آخر ای بی رحم! باری از دلی برگیر باری
تا تو را نشیند از من بر دل نازک غباری
اختیار این است در باب، ای که داری اختیاری

۱۸۹۳- در کدام گزینه بیشتر از «اختیارات زبانی» استفاده شده است؟

۱) دو هفته می گذرد کان مه دو هفته ندیدم	۲) بگذار تا مقابل روی تو بگذریم
۳) من ندانستم از اول که تو بی مهر و وفایی	۴) صورت پیدایی و پنهانی سازم یکی است

- به جان رسیدم از آن تا به خدمتش نرسیدم
دزدیده در شمایل خوب تو بنگریم
عهد نداشتن از آن به که ببندی و نیایی
هر کجایم چون صدا عربانی پوشیده ام

♦ این سؤال، ظاهراً دارن وزن و هجا رو می پرسن، اما در واقع، درگیر بیتایی هستن که ممکنه توشون «اختیار زبانی» به کار رفته باشه. متوجه شدی؟ خوبه! حالا

چشمات رو ببند، گوش مبارک رو بذار روی گزینه ها، بین وزن هر کدام چه طور یاست!

(اختصاصی انسانی خارج از کشور ۸۶)

۱۸۹۴- تقطیع هجایی و ارکان مصراع از بیت زیر کدام است؟

«مژه ها و چشم یارم به نظر چنان نماید»	۱) --U-/U-UU/U-U-/--UU
۲) --U-/U-UU/--U-/UU	۳) --UU/--UU/--UU/--UU

- که میان سنبلستان چرد آهوی ختایی»
۲) --U-/U-UU/--U-/UU
۴) --U-/UU/--U-/UU

(اختصاصی انسانی خارج از کشور ۹۵)

۱۸۹۵- با در نظر گرفتن اختیارات شاعری، علائم هجایی مصراع اول بیت زیر کدام است؟

«تو را سیاهی رو نیست بس که از غفلت»	۱) -UU-U-U--UU-U-U
۲) -UU-U-U--U--U-U	۳) ---U-U--UU--U

- سیاه، موی سفید خود از خضاب کنی»
۲) -UU-U-U--U--U-U
۴) ---U-U--UU--U

(اختصاصی انسانی ۹۵)

۱۸۹۶- وزن بیت زیر کدام است؟

«آزادی ما در گرو پختگی ماست»	۱) مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلن
۲) مفعول مفاعیل مفاعیل فاعلن	۳) مفعول مفاعیل مفاعیل فعل

- آویخته است از رگ خامی ثمر ما»
۲) مفعول مفاعیل مفاعیل فاعلن
۴) مستفعل مفعولن مستفعل مفعولن

(اختصاصی انسانی ۹۳)

۱۸۹۷- علائم هجایی کدام گزینه، وزن بیت زیر را مشخص می کند؟

«دعوی عشق ز هر بوالهوسی می آید»	۱) ---UU--UU-U--
۲) ---UU--UU--U--	۳) -UU-UU--UU--

- دست بر سر زدن از هر مگسی می آید»
۲) ---UU--UU--U--
۴) -UU--UU--UU--U--

(اختصاصی انسانی ۹۲)

۱۸۹۸- وزن عروضی بیت «گرفت ساقی گل رخ به کف چو لاله پیاله / پیاله از رخ ساقی گرفت پرتو لاله» کدام است؟

۱) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	۲) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلن
۳) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلن	۴) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن

- ۲) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلن
۴) مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن

(اختصاصی انسانی خارج از کشور ۹۱)

۱۸۹۹- وزن عروضی بیت «کس نیست که افتاده آن زلف دوتا نیست / در رهگذر کیست که دامی ز بلان نیست» کدام است؟

- (۱) مفعول مفاعیلن مفاعیلن فعولن
(۲) مفعول مفاعیل مفاعیل فَعَل
(۳) مستفعل مستفعل مستفعل فعَلن
(۴) مستفعل فاعلات مستفعل فع

۱۹۰۰- در کدام گزینه به وزن بیت «از تذکره روشن نشود قصه منصور / آلا که به خون بر زیر دار نویسند» اشاره شده است؟

- (۱) مفعول مفاعیلن فعولن
(۲) مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن
(۳) مفعول مفاعیل مفاعیل فعل
(۴) مفعول مفاعیلن مفعولن مفاعیلن

(اختصاصی انسانی ۸۳)

۱۹۰۱- تقطیع هجایی و ارکان کدام بیت به شکل «UU / U-U / UU» است؟

- (۱) به چه مانند جهان مگر به سراب
(۲) زنده به آبانند زندگان که چنین گفت
(۳) چونست بخواهند باز عاریتی جان
(۴) خواندن فرقان و زهد و علم و عمل

۱۹۰۲- تقطیع هجایی و ارکان کدام بیت به شکل «U-U / U-U / UU» است؟

- (۱) دل انتظار وعده وصل تو می کشد
(۲) من مانده ام مهجور از او بیچاره و رنجور از او
(۳) تغییر قضا به هیچ رو ممکن نیست
(۴) چون پیرهن عمل بپوشیدم

۱۹۰۳- تقطیع هجایی کدام یک از ابیات با نمودار هجایی «UU / UU / UU» مطابقت دارد؟

- (۱) سر به گریبان خواب از چه فروبرده ای؟
(۲) می رسد از چشم تو آزار دل زار من
(۳) ایزدی و اهرمنی کرد مرا زلف و رخت
(۴) آتش دل نیز خواهی کشته کرد و زان سبب

۱۹۰۴- تقطیع کدام بیت با الگوی هجایی روبه‌رو یکسان است؟ «U-U / U-U / U-U»

- (۱) ای گلوی تو بریده! از گلو یک ره بپرس
(۲) ای فصل با باران ما برریز بر یاران ما
(۳) از دشمنان برند شکایت به دوستان
(۴) توان مضمون مکتوب مرا دریافت از عنوان

۱۹۰۵- وزن کدام بیت «مستفعل فاعلات فعَلن» است؟

- (۱) هر جا که تو بگذری بدین خوبی
(۲) سوختم گرچه نمی یارم گفت
(۳) دل می رود و دیده نمی شاید دوخت
(۴) دردت بکشیم که درد داروست

۱۹۰۶- کدام بیت بر وزن «فعولن فعولن فعل» سروده شده است؟

- (۱) یقین مؤمنی دارد رقیب کافری دارد
(۲) شنیدم که جوینده یابنده باشد
(۳) همه راز شاپور با او بگفت
(۴) حقیقت فاش کردم تا بدانند

۱۹۰۷- کدام گزینه وزنی معادل با «فعلات فاعلاتن فعلات فاعلاتن» دارد؟

- (۱) من از رنگ صلاح آن دم به خون دل بشستم دست
(۲) دور از رخ تو دم به دم از گوشه چشمم
(۳) تا چه کند با رخ تو دود دل من
(۴) من و شمع صبحگاهی سزدار به هم بگیریم

۱۹۰۸- شاعر کدام بیت را بر وزن «مفعولٌ مفاعیلٌ مفاعیلٌ فعولن» سروده است؟

- ۱) در رخ دوستان کمان نکشند
- ۲) آنی که چو تو گردش ایام ندارد
- ۳) تو همه بادی و ما را با تو صلح
- ۴) هر دل که قرین غم نباشد

(اختصاصی انسانی ۹۲)

۱۹۰۹- بیت «گفتم که به دانایی از قید تو بگریزم / لیکن بشد از دستم سررشته دانایی» با کدام بیت یکسان است؟

- ۱) گفتم ز قید هستی رو مست شو که رستی
- ۲) زین دایره مینا خونین جگرم می ده
- ۳) ترسم که صرفه‌های نبرد روز بازخواست
- ۴) طبعی به هم رسان که بسازی به عالمی

(اختصاصی انسانی ۹۲)

۱۹۱۰- وزن عروضی بیت «ز بس که دست خوش محنت و ملال شدم / ز پا فتادم و آسوده از خیال شدم» با کدام بیت یکسان است؟

- ۱) جز آفتاب طلعت تابان ماه من
- ۲) نفسی داشتم و ناله و شیون کردم
- ۳) دلا دیشب چه می‌کردی تو در کوی حبیب من
- ۴) ز من به مقدم تو چون ستاره جان دادن

۱۹۱۱- وزن عروضی بیت «باری به سر و چشم من سوخته بگذار / آن پای که بر خار و خس بادیه هشتی» با کدام بیت یکسان است؟

(اختصاصی انسانی خارج از کشور ۹۲)

- ۱) ای که چشم آشتی از زندگانی داشتی
- ۲) ای روی تو در موی تو ماه و شب تاری
- ۳) ای صبا با تو چه گفتند که خاموش شدی
- ۴) باز امشب ای ستاره تابان نیامدی

۱۹۱۲- کدام گزینه با بیت «فریاد که در رهگذر آدم خاکی / بس دانه فشاندند و بسی دام تنیدند» هم‌وزن است؟

- ۱) خیزم بروم چو صبر نامحتمل است
- ۲) هر شاهی که در نظر آمد به دلبری
- ۳) با چون تو حریفی به چنین جای در این وقت
- ۴) فضل است اگر موی عدل است اگر رانی

۱۹۱۳- وزن بیت «اگر به مذهب تو خون عاشق است مباح / صلاح ما همه آن است کان تو راست صلاح» با کدام بیت یکسان است؟

(اختصاصی انسانی خارج از کشور ۹۱)

- ۱) گره ز دل بگشاوز سپهر یاد مکن
- ۲) ساقی ار باده از این دست به جام اندازد
- ۳) دوش از جناب آصف پیک بشارت آمد
- ۴) دمی با غم به سر بردن جهان یک‌سر نمی‌ارزد

۱۹۱۴- کدام گزینه هم‌وزن بیت زیر است؟

- «غیر بهار جهان هست بهاری نهان»
- ۱) خیز که امروز جهان آن ماست
- ۲) تا نقش خیال دوست با ماست
- ۳) دست بنه بر دلم، از غم دلبر میرس
- ۴) کیست در این شهر که او مست نیست؟

۱۹۱۵- کدام گزینه با بیت «ده شیشه زهر در رگ و پی می‌کند مرا / هر جام می که با دگری نوش می‌کنی» هم‌وزن است؟

- ۱) بدخواه که بر دوری ما رشک چنین برد
- ۲) کرد آشکار صورت خوبت هزار حسن
- ۳) از آفتاب رویت، من هم‌چو دژه دورم
- ۴) در شهر اگر نمائد شکر چه غم؟ که روزی

۱۹۱۶- وزن کدام گزینه با بیت «بسا قلعه‌هایی که از برج هر یک / سر پاسبانان رسیدی به محور» یکسان است؟

- ۱) به ناکامی بساز از چشمه حیوان که اسکندر
- ۲) جهانان! چه بدمهر و بدخو جهانی
- ۳) بسا رضا که هم از خشم او پدید آید
- ۴) تو به لب سخن گشادی، همه خلق بی‌زبان شد

۱۹۱۷- همه ابیات زیر هم‌وزن‌اند، به جز ..... .

- ۱) چو غنچه‌گرت بسته بودی دهن
- ۲) از ایـران و از تازیـان لشـکری
- ۳) اگر هست مرد از هنر بهره‌ور
- ۴) بگویم هر سحر با یاد رویت

♦ به کم پیشرفته‌تر!

۱۹۱۸- وزن درج‌شده در برابر کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) با بلبلان سوخته‌بال ضمیر من
  - ۲) هم نظری هم خبری هم قمران را قمری
  - ۳) با لشکرت چه حاجت رفتن به جنگ دشمن؟
  - ۴) برخیـز که می‌رود زمستان
- پیغام آن دو طوطی شگرفشان بگو: مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلن
هم شکر اندر شکر اندر شکر اندر شکری: مفعول مفعول مفعول فاعلن
تو خود به چشم و ابرو بر هم زنی سپاهی: مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن
بگشای در سـرای بسـتان: مفعول مفاعیلن فاعلن

(اختصاصی انسانی ۹۸)

۱۹۱۹- وزن مقابل کدام مصراع، درست است؟

- ۱) چند نوید ز کوی تو دل زار آید: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
- ۲) گوهر تاجم که در دست گدا افتاده‌ام: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
- ۳) جهان و کار جهان جمله هیچ بر هیچ است: مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن
- ۴) من و باد صبا مسکین، دو سر گردان بی‌حاصل: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن فاعلن

♦ پیدا کردن وزن دوری توی بیتایی که اختیار زبانی دارن:

۱۹۲۰- وزن کدام بیت «همسان دولختی» نیست؟

- ۱) من از آن گذشتم ای یار که بشنوم نصیحت
- ۲) بی بخت چه فن سازم تا بر خورم از وصلت
- ۳) خار است و گل در بوستان هرچ او کند نیکوست آن
- ۴) کشتی من که در میان آب گرفت و غرق شد

۱۹۲۱- کدام بیت در وزن «همسان دولختی» سروده شده است؟

- ۱) سیر نگردهد به بحر تشنه دریای وصل
  - ۲) گشتم مقیم بزم او، چون لطف دیدم عزم او
  - ۳) راز نهان دار و خمش ور خمشی تلخ بود
  - ۴) ای ما و صد چو ما ز پی تو خراب و مست
- روی نتابد ز سیل غرقه طوفان عشق
گشتم حقیر راه او، تا ساق شیطان بشکنم
آن‌چه جگرسوزه بود باز جگرسازه شود
ما بی تو خسته‌ایم، تو بی ما چگونه‌ای؟

♦ به سؤال واسه بالا بردن درکت از وزن، البته با اختیار زبانی!

۱۹۲۲- با توجه به وزن عروضی، واژه‌های کدام گزینه برای کامل کردن بیت زیر مناسب است؟

- تا تو نپنداری که من از دست او جان می‌برم
هر ..... از بیداد او سر در گریبان می‌برم»

- ۱) دست - سنگ‌دل - لحظه
- ۲) تیغ - بی‌وفا - دم
- ۳) جور - ظلم‌پیشه - روز
- ۴) ستم - تیغ‌زن - بار

♦ و آخر هم، باز قرابت معنایی از بیتای درس!

(اختصاصی انسانی خارج از کشور ۹۸)

گوش کشیده است از آن گوش به من نمی‌کند
آن چه البتّه به جایی نرسد فریاد است
گفت که این سیاه کج گوش به من نمی‌کند
گوش سخن شنو کجا دیده اعتبار کو
مه فرود آمد به بام و گوش بر روزن نهاد

(اختصاصی انسانی خارج از کشور ۹۵)

چه سازم به خاری که در دل نشیند
چیست یارب چاره آن دل که از صحرا گرفت
به این ترتیب می‌خواهی که ماند زخم سوزن هم
غرضش سرزنش سوزن خار است هنوز
طیبیب دلیم کسز دوا می‌گریزم

شکارش نجوید خلاص از کمند
که در کمند تو دیگر چو من شکار کم افتد
که بدانست که در بند تو خوش تر که رهایی
که توان داشت به تدبیر خرد چشم رهایی

۱۹۲۶- در کدام گزینه به مفهوم بیت «همه کارم ز خودکامی به بدنامی کشید آخر / نهان کی ماند آن رازی کز او سازند محفل‌ها» اشاره شده است؟

سهل باشد پیش آب زندگی جان باختن
بهر این آینه نثوان آب حیوان باختن
عشق را در پرده ناموس نثوان باختن
اختیاری نیست عاشق را دل و جان باختن

۱۹۲۷- کدام گزینه با بیت «همه کارم ز خودکامی به بدنامی کشید آخر / نهان کی ماند آن رازی کز او سازند محفل‌ها» تناسب معنایی ندارد؟

می‌نهفتم ز سخن بسو آمد
گهی چون ابر می‌گیرم گهی چون برق می‌خندم
اگرچه راز دل خود ز چند گونه نهفتم
فاش می‌سازد به عالم اشک خون‌آلود من

ای ز فرصت بی‌خبر در هرچه هستی، زود باش
دور فلک درنگ ندارد شتاب کن
اگر درنگ کنی ور شتاب، هر دو یکی ست
چو برق می‌گذرد عمر، کاهلی منماید
یادم از ولولۀ عمر سبک‌تاز دهد

۱۹۲۹- مفهوم کدام گزینه با بیت «همه برگ بودن همی ساختی / به تدبیر رفتن نپرداختی» متناسب است؟

که هرکه کار نبست این سخن جهان نگشاد
به هرزه می‌گذرد عمر و ارهان دریاب
یا خانه جای رخت بود یا مقام دوست
که سایه‌ای به سر این جهان نیفکنند

۱۹۳۰- مفهوم بیت «نکوهش مکن چرخ نیلوفری را / برون کن ز سر باد و خیره‌سری را» با همه ابیات، به جز بیت ..... تناسب دارد.

کاری که خدا کند ز من می‌دانی
چرا هر لحظه در نقص و وبال‌اند
خود سعادت چرا طمع دارد؟
دهر بازی‌ها برون آرد که ناید در گمان

۱۹۲۳- کدام بیت، «فائد» مفهوم بیت زیر است؟

«پیش کمان ابرویش لابه همی‌کنم ولی
۱) گوش اگر گوش تو و ناله اگر ناله ماست
۲) دی گله‌ای ز طره‌اش کردم و از سر فسوس
۳) هر گل نو ز گل‌رخی یاد همی‌کند ولی
۴) قصه حسننت شبی می‌گفت از هر در کمال

۱۹۲۴- کدام بیت با بیت زیر ارتباط مفهومی دارد؟

«خَلد گر به پا خاری آسان برآید
۱) خانه دلگیر را درمان به صحرا می‌کنند
۲) شکستی در دلم خاری و می‌گویی برون آرم
۳) گل که خواهد دل صدپاره بلبل دوز
۴) دلم دردمند است و هم درد بهتر

۱۹۲۵- همه گزینه‌ها به مفهوم مشترکی اشاره دارند، به جز .....

۱) اسیرش نخواهد رهایی ز بند
۲) رها مکن که به یک‌بارگی ز پای درآیم
۳) «سعدی» آن نیست که هرگز ز کمندت بگریزد
۴) دل نه زان سان به کمند تو گرفتار شد ای جان!

۱۹۲۶- در کدام گزینه به مفهوم بیت «همه کارم ز خودکامی به بدنامی کشید آخر / نهان کی ماند آن رازی کز او سازند محفل‌ها» اشاره شده است؟

۱) چیست جان تا زیر تیغ یار نثوان باختن؟
۲) خودنمایی چیست تا از بی‌خودی غافل شوند؟
۳) فارغ است از سرمه ابر سیه آواز رعد
۴) دل ز شبنم می‌برد خواهی نخواهی آفتاب

۱۹۲۸- کدام گزینه با بیت زیر تناسب معنایی ندارد؟

«من نمی‌گویم زیان کن یا به فکر سود باش
۱) صبح است ساقیا! قدحی پُرشراب کن
۲) چو راه عشق ندارد نهایتی «صائب»
۳) به عیش کوش و حیات دوروزه فرصت دان
۴) هر نسیمی که ز کوی تو به خاکم گذرد

۱) گشایش بود از پند بنده گوش کنی
۲) گر آن جهان طلبی کار این جهان دریاب
۳) از دل برون شو ای غم دنیا و آخرت
۴) خوش آن کسان که برفتند پاک چون خورشید

۱) در گوش دلم گفت فلک پنهانی
۲) کواکب گر همه اهل کمال‌اند
۳) مردم از مشترتی و زهره چرخ
۴) چرخ گردش‌ها نماید کان نیاید در خیال

۱۸۲۲ ۲ تقطیع گزینه (۲):

شید	خَر	ص	قر	چن	تَش	بَد	نو	صَد	گر	آ
U	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U
یَد	نا	مَ	م	چش	در	ب	آ	نم	بی	بِ
U	-	U	U	-	-	U	-	-	-	U

(۱)

مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

نید	د	شَا	شَم	لُ	گُ	یا	خَ	چنِند	لا	بِ
U	U	-	-	U	U	U	U	U	U	U
نید	د	جَا	نِب	مَ	چَ	خَد	کَز	هَ	وِ	خونِ
U	U	-	U	U	U	U	U	U	U	U

(۲)   (۱)

فعلاتن   فعلاتن   فعلاتن   فعلاتن

(۳)

(۱)

شم	رِ	ی	ن	سِ	م	ق	ز	نِ	خا	بِ	کِ	شَا
-	-	U	U	-	U	U	-	-	-	U	U	U
شم	خِ	ف	ک	کَز	خا	بِ	دِ	تا	اَف	ی	م	نَا
-	-	U	U	-	U	U	-	-	-	U	U	U

(۲)

مفعول   مفاعیل   مفاعیل   مفعول

(مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ)

(۴)

(۱)

بود	نَد	یوَس	مَأ	تُ	لِ	وَص	نِ	مَ	جُ	اَن	لِز	دِ	تا
U	U	-	-	U	U	-	U	U	U	U	U	U	-
بود	نَد	سُوَس	مَح	نِ	پِ	آ	رِیَلا	دِ	لِ	نَا	رِ	هَ	جو
U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	U	U	-

(۲)

فعلن   فعلاتن   فعلاتن   فعلاتن

(۴)

ث	ر	مِه	ی	وا	هَ	در	رَا	حِی	کِیَم	خا	ای	ر	ذر
U	U	-	U	-	U	-	-	-	U	-	-	U	-
ت	خ	دا	اَن	هَلا	جَ	در	رِی	شو	دا	سو	رز	سَ	در
U	U	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-

حذف همزه

۱۸۲۱ ۳ تقطیع گزینه (۳):

(۱)

ن	غا	مُد	ی	د	با	از	ن	خا	ب	را	ش	ر	پِ
U	-	U	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-
شد	با	نَد	بِر	خَ	حَب	صا	دَد	گَر	نَد	بِر	خَ	بِی	تا
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

حذف همزه

(۲)

ری	آ	گفت	یا	بست	در	خو	نز	مَ	لِ	دِ	تم	گف
-	-	U	-	U	-	-	-	U	U	U	-	-
شد	با	نَد	بِر	هَیج	در	رِی	بَح	تُ	لِ	دِ	چن	هم
-	-	U	-	U	-	-	-	U	U	U	-	-

(۳)

زد	خِ	نَد	هی	سَد	و	سر	دَت	قَد	ز	تَر	ع	بو	مط
-	-	U	-	U	U	-	-	-	U	-	U	-	-
شد	با	نَد	کَر	شَد	گ	تَن	نَت	ها	دَ	رَز	تَ	رِیَلا	شِ
-	-	U	-	U	U	-	-	-	U	-	U	-	-

حذف همزه

(۴)

حذف همزه   حذف همزه

(۴)

نی	بِ	گر	تَ	سَ	سَه	دَم	زَر	ی	رِو	گَ	اَش	در
-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
شد	با	زَر	مَ	سِی	بِر	گَس	نَر	مَ	چَش	کِ	رِو	زَلا
-	-	U	-	U	-	-	-	U	-	U	-	-

حذف همزه

۱۸۳۰ ۳

من	آ	ذ	می	ب	لط	ف	ث	دپ	گر	نَد	دپ	د	ام
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
این	صو	رَ	تْ	صَد	فَت	کِ	تْ	دا	ری	ف	رِشَت	ت	ای
-	-	U	U	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

↑ تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

مفعول	فاعلات	مفاعیل	فاعلن
-------	--------	--------	-------

(مستفعلن مفاعِل مستفعلن فعل)

۱۸۳۱ ۲

ب	شم	شپ	رز	ث	بید	گا	ن	گر	دم
U	-	-	U	U	-	-	U	-	-
ک	هس	تز	دینر	گه	با	زا	ش	نا	یی
U	-	-	U	-	-	-	U	-	-

↑ حذف همزه

مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
---------	---------	---------	---------

↑ حذف همزه

۱۸۳۲ ۱ تقطیع بیت سؤال:

نَ	من	تن	ها	گ	رف	تا	رم	ب	دا	م	زل	ف	زید	با	یی
U	-	-	U	-	U	-	-	U	-	U	-	U	-	-	-
ک	هر	کس	با	د	لا	را	می	سَد	ری	دا	رَن	دُ	سُو	دا	یی
U	-	-	U	-	U	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-

↑ حذف همزه

مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

۱۸۳۳ ۴ تقطیع بیت سؤال:

با	یا	د	ث	در	دش	نَد	گ	ند	هیچ	عَد	ذا	بی
-	-	U	U	-	U	U	U	-	U	U	-	-
با	ری	ب	ط	رپ	ق	ک	ز	مم	بند	د	ی	خا
-	-	U	U	-	U	U	U	-	-	U	-	-

↑ تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

مفعول	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

(مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستف)

۱۸۲۷ ۲ در هفت مورد اختیار زبانی به کار رفته.

ش	ب	رو	ز	ب	ها	رز	ما
U	U	-	U	U	-	-	-
ب	ن	ها	تْ	گف	تی	-	-
U	U	-	U	-	-	-	-

↑ تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

مفعول	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

آ	ر	ز	بی	سا	قی	ی	ما
-	U	U	-	-	U	U	-
ب	ن	ها	تْ	گف	تی	-	-
U	U	-	U	-	-	-	-

↑ تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

مفعول	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

۱۸۲۸ ۳ تقطیع بیت سؤال:

مَ	نز	مِه	ری	ک	دا	رم	بر	نَد	گر	دم
U	-	-	U	U	-	-	-	U	-	-
تْ	را	گر	خا	ط	ر	مِه	رَس	تْ	گر	کین
U	-	-	U	U	U	-	-	U	-	-

↑ حذف همزه

↑ تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

۱۸۲۹ ۴ تقطیع بیت سؤال:

هر	شب	چ	چ	را	غ	چشم	دا	رم
-	U	U	U	-	U	-	-	-
تا	چش	م	م	ن	چ	را	من	کو
-	-	U	U	U	U	-	-	-

↑ تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

مفعول	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

(مستفعلن فاعلات فعلن)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند   حذف همزه   تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

سَد	وَا	رِ	اِیْد	تَدْ	کَاوِی	سِر	وِ	رَ	وَا	نَم	مِی	رَ	وَد	بِیْد	رَوِی
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
بِ	گِیْد	رِیْد	دَش	کِ	بَا	زَز	کَف	عِ	نَا	نَم	مِی	رَ	وَد	بِیْد	رَوِی
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن

(۲)

بلند بودن هجای پایان مصراع   حذف همزه   تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

دُ	عَا	بِی	خَا	تَدْ	شِی	زَا	هَد	کِ	چَنَد	دِی	خَا	طِ	رِ	خَس	تِ
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
بِ	هَم	رَا	هِی	ی	آی	جَا	نِ	جَا	هَا	نَم	مِی	رَ	وَد	بِیْد	رَوِی
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن

(۳)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند   حذف همزه   تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

چِ	دَل	هَا	رَا	کِ	خَس	تِی	نَا	لِ	هَا	ی	زَا	رِ	مَن	یَا	رَب
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
چِ	گَر	دُو	زَسَبَت	تِی	رِی	کَز	کَ	مَا	نَم	مِی	رَ	وَد	بِیْد	رَوِی	-
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن

۴ ۱۸۴۶ تقطیع گزینه (۴):

چَن	کِ	مَن	اَز	پَا	فَا	تَا	دَم	دَسَبَت	گِی	رِی	گُو	مَ	خِی
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
چَن	کِ	مَن	اَز	سَر	گَ	دَش	تَم	آ	سَ	نِی	گُو	مَ	بَاش
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن

۳ ۱۸۴۲

سَد	مَن	دِ	دُو	لَدْ	تَدْ	گَر	چَنَد	سِر	کِ	شِی	دِ	رَ	وَد
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
زِ	هَم	رَ	هَا	بِ	سَد	رِ	تَا	زَا	یَا	نِیَا	یَا	دَا	رِیْد
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

مفاعیلن   فاعلاتن   مفاعیلن   فاعلن

۱ ۱۸۴۳

زِ	شَب	هَا	ی	دِ	گَر	دَا	زَم	تَدْ	بِ	عَم	بِیْش	تَر	اِم	شَب
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
وِ	صِیْت	مِی	گَم	نَم	بَا	شِیْد	اَز	مَن	بَا	خَد	بَر	اِم	شَب	-
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-

مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن

۱ ۱۸۴۴ تقطیع بیت سؤال:

شَد	بِ	تَا	رِیْد	گَم	بِی	مِ	مُو	جِ	گَر	دَا	بِی	چِ	نِی	هَا	یَل
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
گَ	جَا	دَا	نَنِیْد	حَا	لِ	مَا	سَد	بَک	بَا	رَا	نِ	سَا	حَل	هَا	-
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن

۳ ۱۸۴۵

بِ	جَا	نَا	گَف	تَدْ	نَم	نَا	گَه	تَدْ	خَا	هَد	رَفِیْت	جَا	یَا	رَب
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
چِ	نَا	مَس	تِی	کِ	هَر	بَا	زَز	رَ	بَا	نَم	مِی	رَ	وَد	بِیْد
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-

مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن

(۴)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

دا	مَ	نی	گر	چا	ک	شد	در	عا	لَ	م	رن	دی	چ	باک
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	U	-	-	U	U
جا	م	ای	در	نیک	نا	می	نیز	می	با	ید	دَ	رید	-	-
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	U

۱ ۱۸۵

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

آ	گر	ت	آ	زا	مو	خ	تن	سر	پ	تا	بی
U	-	U	-	-	-	U	-	-	U	-	-
نَ	جو	یَد	سَ	ر	ت	هَ	می	سَ	و	ری	را
U	-	-	U	U	U	U	-	-	U	-	-

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند
تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

فعولن   فعولن   فعولن   فعولن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

ب	سو	زنند	چو	ب	د	رَخ	تا	ن	بی	بَر
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	-
بید	زا	خُد	هَ	مید	نسبت	مر	بی	بَ	ری	را
U	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-

فعولن   فعولن   فعولن   فعولن

(۳)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

د	رَخ	ت	ث	گر	با	ر	دا	نش	ب	گب	زد
U	-	U	-	-	-	U	-	-	U	-	-
ب	زید	را	و	ری	چَر	خ	نید	لو	فَ	ری	را
U	-	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-

فعولن   فعولن   فعولن   فعولن

(۲)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند
تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

قط	ع	ز	ه	ط	لب	ب	ت	ام	مُل	ن	می	شد	ود
-	U	U	U	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
در	پید	شی	پا	ی	خیش	نَ	ظ	می	گ	نی	مَ	کن	-
-	-	U	-	U	-	U	-	-	U	-	U	-	-

(۳)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

فک	ز	خ	یا	ل	مح	ز	م	این	شا	ه	را	ه	نیست
-	U	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
هر	دم	خ	یا	ل	فک	ر	د	گر	می	گ	نی	مَ	کن
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

۲ ۱۸۴۹

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند   تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

شا	ه	دای	در	جل	و	و	من	شر	م	سا	ر	کی	سد	ام
-	U	-	-	U	-	U	-	-	-	U	-	U	-	-
با	ر	عش	ق	مف	ل	سی	صع	بست	می	با	ید	ک	شید	-
-	U	-	U	-	U	-	-	-	U	-	-	U	-	-

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

گو	پ	یا	خا	هد	گ	شو	دز	دو	ل	تم	کا	ری	ک	دوش
-	U	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	-
من	هَ	می	کر	دم	د	عا	و	ص	ح	صا	دق	می	د	مید
-	U	-	-	-	U	-	U	-	U	-	-	-	U	-

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

(۳)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

تیب	ر	عا	شق	گش	نَ	دا	نم	بر	د	ل	حا	فظ	ک	زد
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
این	قَ	در	دا	نم	ک	از	شع	ر	ر	ش	خون	می	چ	کد
-	U	-	-	-	U	-	-	U	-	U	-	-	U	-

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

۱۸۵۵ ۴

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

سَو	ی	خِی	م	رِف	تَنبَد	هَر	دُ	گ	رَوَه
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓	↓						↓		
ی	ی	سَو	ی	دَش	ث	د	سَو	ی	کَوَه
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓									
ی									

۱۸۵۶ ۲ تقطیع بیت سؤال:

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

هَر	کَس	ک	ب	جَا	ا	ر	زَو	ی	وَص	ل	ت	دَا	رَد
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓							↓						
ی	ر	ب	جَا	ا	ر	زَو	ی	وَص	ل	ت	دَا	رَد	
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓							↓						
ی	ر	ب	جَا	ا	ر	زَو	ی	وَص	ل	ت	دَا	رَد	

(مستفعل مستفعل مستفعل مستف)

۱۸۵۷ ۱

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

سَع	دِی	یَز	عَق	بَا	وُ	دَن	یَا	رَو	ی	دِر	دِی	وَا	ر	کَرَد
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓														
ی	دِی	یَز	عَق	بَا	وُ	دَن	یَا	رَو	ی	دِر	دِی	وَا	ر	کَرَد
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓														
ی	دِی	یَز	عَق	بَا	وُ	دَن	یَا	رَو	ی	دِر	دِی	وَا	ر	کَرَد

۱۸۵۸ ۱ تقطیع بیت سؤال:

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

مَن	بَا	هَ	م	جَو	رِی	یَز	ث	خَش	نَو	دَم
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓										
ی	بِی	گ	نَ	هَی	زِی	مَن	بِی	یَا	زَر	دِی
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓										
ی	بِی	گ	نَ	هَی	زِی	مَن	بِی	یَا	زَر	دِی

(مستفعل فاعلات مفعول)

ب	مِی	سَجَا	جَا	دِ	رَن	گَی	کَن	گ	رَت	پِی	ر	مُ	غَا	گَو	یَد
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓															
ک	سَا	لَک	بِی	خَ	بَر	نَب	وَد	ز	رَا	رَا	رَس	م	مَن	زَل	هَا
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓															
ک	سَا	لَک	بِی	خَ	بَر	نَب	وَد	ز	رَا	رَا	رَس	م	مَن	زَل	هَا

۱۸۵۳ ۲ بررسی سایر گزینه‌ها:

خَو	ک	دَن	یَا	سَت	صِی	د	اِی	خَا	مَی
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓									
ا	هَو	ی	جَا	ش	کَا	ر	بَا	یَس	تِی
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓									
ا	هَو	ی	جَا	ش	کَا	ر	بَا	یَس	تِی

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

آ	ه	ک	رَو	ز	دِی	شَد	آ	هَو	ی	لَطِی	شِی	شَد
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓												
ا	هَو	ی	رَو	ز	دِی	شَد	آ	هَو	ی	لَطِی	شِی	شَد
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓												
ا	هَو	ی	رَو	ز	دِی	شَد	آ	هَو	ی	لَطِی	شِی	شَد

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

آ	هَو	ی	شِی	رَف	کَن	پِی	دَا	سَت	ذ	رَا	چَش	مَش
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓												
ا	هَو	ی	شِی	رَف	کَن	پِی	دَا	سَت	ذ	رَا	چَش	مَش
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓												
ا	هَو	ی	شِی	رَف	کَن	پِی	دَا	سَت	ذ	رَا	چَش	مَش

۱۸۵۴ ۴

عَش	و	مَ	دِه	ک	مِی	د	هَد	هَج	ر	ث	گَو	ش	مَ	ل	مَن
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓															
رَفِی	دِی	مَ	دِه	ک	مِی	د	هَد	هَج	ر	ث	گَو	ش	مَ	ل	مَن
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
↓															
رَفِی	دِی	مَ	دِه	ک	مِی	د	هَد	هَج	ر	ث	گَو	ش	مَ	ل	مَن

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

۳ ۱۸۵۹ تقطیع بیت سؤال:

خا	لسبت	بَ	رای	صف	ح	ی	سپ	مب	ن	ب	نا	گوش
-	U	U	-	U	U	U	-	U	U	U	-	U
یا	نق	ط	ای	یز	غا	ل	ی	بر	یا	س	م	تائ
-	U	U	-	U	U	U	U	-	U	U	-	U

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل

(مستفعل مستفعل مستفعل مستف)

۴ ۱۸۶۰ تقطیع بیت سؤال:

صب	رز	ه	م	چپ	ز	هر	ک	عا	لم
-	U	U	U	U	U	U	U	U	U
کر	دپ	م	ص	بو	ری	یز	ت	نت	وائ
-	U	U	U	U	U	U	U	U	U

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

مفعول مفاعیل مفاعیل

(مستفعل فاعلات فعلن)

۴ ۱۸۶۱ تقطیع بیت سؤال:

ن	صیب	حت	گو	ی	را	از	من	ب	گو	ای	خا	چ	دم	در	کش
U	-	-	U	-	U	-	U	U	U	U	U	U	U	U	U
چ	سید	لز	سر	گ	دش	تائ	را	چ	می	تر	سا	نی	یز	با	رائ
U	-	-	U	-	U	-	U	U	U	U	U	U	U	U	U

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

۴ ۱۸۶۲ تقطیع بیت سؤال:

گر	ب	ری	چا	ه	ز	نخ	دا	ن	ث	ره	بر	دی	خضر
U	U	-	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
بی	ن	یا	زا	م	دی	یز	چش	م	ی	حی	وائ	دپ	دن
U	U	-	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

فعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

۳ ۱۸۶۳ تقطیع بیت سؤال:

با	ری	ب	ط	رپ	ق	گ	ز	مم	بند	د	ی	خُد	خال
-	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
تا	بش	ن	وی	یز	هر	ب	ن	مو	ییم	ج	وا	بی	
-	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل مفاعیل

(مستفعل مستفعل مستفعل مستف)

۲ ۱۸۶۴

د	ل	من	ه	می	دا	د	گف	تی	گ	وا	بی
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
ک	با	شد	م	را	رو	زی	یز	ت	ج	دا	بی
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

فعلون فاعلون فاعلون فاعلون

۱ ۱۸۶۵

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

گر	پ	کی	یز	عش	ب	را	زد	خ	روش
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
بر	س	ر	آ	تش	ن	ع	رپ	بست	جوش
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U

حذف همزه

مفتعلن مفتعلن فاعلن

۱ ۱۸۶۶

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

چ	دل	ها	بر	دی	بی	سا	قی	ب	سا	قی	ب	سا	قی	فت	ن	ان	گب	زت
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U
د	رپ	غا	بو	س	چ	دی	بر	ز	نخ	دا	ن	د	لا	وید	زت			
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U			

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

۱۸۶۸ ۱ تقطیع گزینه (۱):

ط	ف	ک	ر	م	ز	ک	ن	ب	ت	پ	د	ل	پ	ا	م	د	من	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
گر	چ	س	خ	ن	ه	م	ب	ر	د	ق	ص	ی	م	ن	پ	هر	ط	رف
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
	مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفاعِلن	

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲)

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

از	خ	م	ا	ب	ر	و	ی	ت	ا	م	ه	ی	چ	گ	ش	ا	پ	ش	ن	د	ش	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
و	ک	د	ر	ب	ی	خ	یا	ل	ک	ع	ر	ع	ز	ب	ز	ب	ز	ب	ز	ب	ز	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
	مفتعلن		مفتعلن		مفاعِلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن	

(۳)

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

ا	ب	ر	و	ی	ت	ا	م	ه	ی	چ	گ	ش	ا	پ	ش	ن	د	ش	ن	د	ش	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
ک	س	ن	د	س	ت	ز	ب	ی	چ	گ	ش	ا	پ	ش	ن	د	ش	ن	د	ش	ن	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
	مفتعلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن	

(۴)

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

ص	و	ی	ت	ا	م	ه	ی	چ	گ	ش	ا	پ	ش	ن	د	ش	ن	د	ش	ن	د	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
پ	ا	ب	ی	چ	گ	ش	ا	پ	ش	ن	د	ش	ن	د	ش	ن	د	ش	ن	د	ش	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
	مفتعلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفتعلن		مفتعلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن	

۱۸۶۹ ۳ تقطیع گزینه (۳):

ب	د	ن	ب	ی	چ	گ	ش	ا	پ	ش	ن	د	ش	ن	د	ش	ن	د	ش	ن	د	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
ب	د	ن	ب	ی	چ	گ	ش	ا	پ	ش	ن	د	ش	ن	د	ش	ن	د	ش	ن	د	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
	مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن	

۱۸۶۷ ۴ تقطیع گزینه (۴):

تا	سو	ی	گ	ل	ش	ن	ط	ر	با	یم	خ	را	ب	م	س							
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-							
از	گ	ل	ش	ن	و	ص	ل	ت	یک	خا	ر	ما	ر	ز	س							
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-							
	مفعول		فعلات		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل	

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

تا	تا	ر	ه	ج	ر	د	س	یا	هی	ی	ع	ب	ری	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
ز	م	ش	ک	ها	آ	هو	ی	تا	تا	ر	ما	ر	ز	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	
	مفعول		فعلات		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل	

(۲)

ا	د	ل	م	ز	ع	ز	ی	ع	م	ما	ز	ف	ن	ه	س
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
ف	ن	ن	ش	ن	جا	دو	ی	بی	ما	ر	ما	ر	ز	س	
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
	مفعول		فعلات		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		

(۳)

س	ق	ی	س	د	ه	ی	ز	ل	ب	یا	ر	ما	ر	ز	س
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
ب	د	ن	س	ی	ز	ن	ر	گ	س	خ	ما	ر	ما	ر	ز
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
	مفعول		فعلات		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		مفاعِل		

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

تغییر کمّیت مصوّت بلند به کوتاه

در	چُن	نایز	رو	ز	مَ	را	آ	ر	زو	یی	خا	هد	بود
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	U
آ	ر	زو	یی	ک	هَ	می	دا	رَ	د	مک	نویز	پژ	ماین
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-
فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین

(۲)

دو	ست	پ	دست	آ	و	رم	نیست	ب	هست	آ	و	رم
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
جان	ک	پ	زیر	آ	مَ	د	با	ز	سو	ی	ز	بر
-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن	مفتعلن

(۴)

تغییر کمّیت مصوّت بلند به کوتاه

شو	قسبت	در	جُ	دا	یی	ئ	جُو	رسبت	در	نَ	ظ
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
هم	جُو	ر	په	ک	طا	قَ	ت	شو	قت	نَ	یا
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول

(مستفعلن مفاعیل مستفعلن فعل)

۱۸۷۰ ۴ تقطیع گزینه (۴):

سَ	رَ	مَز	خُ	دا	ی	خا	هد	ک	پ	پا	یَ	شَن	دَ	رُف	تد
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
ک	دَ	را	ب	مر	د	بِه	تر	ک	دَ	را	ر	زو	ی	آ	بی
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

تغییر کمّیت مصوّت بلند به کوتاه

هیچ	شک	می	نَ	کُ	نم	کا	هو	ی	مش	کی	ن	تَد	تار
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	U
شر	م	دا	رد	ز	ت	مش	کی	خَ	ط	آ	هو	گر	دن
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	U
فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین

(۲)

تغییر کمّیت مصوّت بلند به کوتاه

از	بو	ی	ت	در	تا	ب	شَد	وَد	آ	هو	ی	مش	کی
-	U	U	-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	U
گر	با	ز	گ	نَد	دَز	شَد	ک	ن	ز	ف	ت	تا	بی
-	U	U	-	U	-	U	U	-	U	U	-	U	-
مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول

(مستفعل مستفعل مستفعل مستف)

(۳)

تغییر کمّیت مصوّت بلند به کوتاه

پ	چ	دیر	ما	دی	پی	صبح	ک	جا	ن	من	بَ	را	مد
-	U	U	U	U	-	U	U	-	U	-	U	-	U
پ	ز	کر	دی	ئ	نَد	کر	دند	مَ	ذ	نایز	تَد	وا	بی
-	U	-	U	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین	فعالین

۱۸۷۱ ۱ تقطیع گزینه (۱):

می	لت	ب	چ	ما	نَد	ب	خ	را	مپ	د	ن	طا	ووس
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
غم	زت	ب	نَ	گه	کر	دَ	ن	آ	هو	ی	رَ	مپ	د
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول	مفعول

(مستفعل مستفعل متفعل مستف)

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲)

گر	ث	شِب	رِب	ن	ز	ما	نی	نَد	ظَه	ری	نِبِز	ب	من	کن
-	U	-	U	U	U	-	-	U	U	-	U	U	-	-
ک	ب	دِب	وَا	نِ	گِی	بِز	عِش	قِی	ث	فِر	هَا	دِ	مَا	نَم
U	U	-	U	U	U	-	-	U	U	-	U	U	-	-

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

فعلاتن

فعلاتن

فعلاتن

فعلاتن

(۳)

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

رو	زِی	بِنَد	دِر	خَا	کَک	تَف	تَم	وَر	ب	بَا	دَم	مِی	ز	وَد	سِر
-	U	-	-	U	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
کَا	کِ	دِر	پَا	ی	ت	مِی	رَد	جَا	ب	شِی	رِی	نِی	سِی	پَا	رَد
U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	U	-	-

فعلاتن

فعلاتن

فعلاتن

فعلاتن

فعلاتن

(۴)

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

ای	دِی	و	سِ	پِی	دِ	پَا	ی	دِر	بِنَد
-	U	U	U	-	U	-	U	-	U
ای	گَنَد	بَ	دِ	گِی	تِی	پِی	دِ	مَا	وَنَد
-	U	U	U	-	U	-	U	-	U

مفعول

مفاعِلن

فِعولن

(مستفعل فاعلات فعلن)

۱۸۷۳ ۲

د	رَا	نَد	فَس	ک	پِ	مِی	رَم	دَ	رَا	ر	زَو	ی	ث	بَا	شَم
-	U	U	U	U	U	-	-	U	U	-	U	U	U	-	-
بِ	دَا	أ	مِیَنَد	دَ	هَم	جَا	ک	خَا	ک	کُو	ی	ث	بَا	شَم	
U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	U	

مفاعِلن

فعلاتن

مفاعِلن

فعلاتن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

بِ	بَا	یَد	هَ	وَس	کَر	دَ	نَز	سِر	ب	دِر
U	U	-	U	-	-	U	-	-	U	-
ک	دَو	ر	هَ	وَس	بَا	زِی	یَا	مَد	ب	سِر
U	U	U	U	-	-	U	-	-	U	-

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

فِعولن

فِعولن

فِعولن

فِعولن

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲)

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

سِر	ن	جَا	نَک	یِی	هَی	خَا	مَا	ر	سَد	گِر
-	U	-	-	-	U	-	-	U	U	-
تَن	ل	مَا	نَک	یِی	رِی	دَا	مَا	ر	سَد	وَر
-	U	-	-	-	U	-	-	U	U	-

فَاعِلن

فَاعِلاتن

فَاعِلاتن

(۳)

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

هَد	دَ	خَم	زِیَیَ	أ	دِ	بَا	گِر	یَ	قِی	سَا
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
رُوش	فَ	مِی	رَد	بَ	بِ	فِی	صَو	قِی	قِی	خِر
U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-

فَاعِلن

مَفْعِلن

مَفْعِلن

(۴)

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

خُر	مَ	غَم	رِی	خَ	زَخِیَم	گِر	یَ	دِی	سَع
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U
گَار	دِ	وَنَد	دَا	خَ	غَ	دَا	وَد	بَ	فَخِیَر
U	U	-	-	U	U	-	-	U	U

فَاعِلن

مَفْعِلن

مَفْعِلن

۱ ۱۸۷۲

چشم	ث	ی	رَو	اَب	ی	نِ	خَا	مَیَی	کَ	دَ	هَر	زِیَیَ	نَد	مَ
U	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U
تِیر	بِ	زَنِیَد	دَو	دَو	چِشَم	پِ	چِشَم	رَم	وَگ	رَم	رَم	گِی	نَد	بِر
U	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-

فِعِلن

فِعِلاتن

فِعِلاتن

فِعِلاتن

۱ ۱۸۷۸

دا	غ	م	ح	ب	ت	س	خ	ن	ف	ر	ز	ج	ا	ن	دل
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
نیست	ز	رو	ز	ن	د	گر	رو	ش	نی	ی	س	را	ی	را	-
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن

۳ ۱۸۷۹

رو	زی	ی	ا	ن	ط	س	ب	ن	ف	و	م	گ	د	ش
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
با	م	ری	دی	جا	ز	ب	ص	را	و	د	ش	ت	ش	ت
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

فاعلاتن | فاعلاتن | فاعلاتن

۴ ۱۸۸۰

خشک	گر	د	ن	ش	ط	ل	ی	ز	ش	ب	ر	خ	د	ک
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
خج	ل	ن	د	ل	ب	ی	ت	م	ر	خ	د	د	ر	ب
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

فعلاتن | فعلاتن | فعلاتن | فعلاتن

۴ ۱۸۸۱

من	عم	م	ن	ز	ع	ق	و	ی	م	ت	ی	ز	م
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
م	د	ر	د	م	ک	ت	ا	و	را	ن	د	د	ای
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

مفعول | فاعلاتن | مفتعلن | فاعلن

(مستفعلن مفعول مستفعلن فعل)

۲

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

ب	س	یا	ر	گ	د	ت	ک	ن	ک	د	س	ی	م	چ
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
یک	د	ن	ن	ز	ش	س	تم	ب	خ	ط	ن	گ	د	ش
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-

مفعول | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن

۴

ای	آ	ف	تا	پ	ر	س	ن	ا	ی	ه	م
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
ما	را	ن	گا	هی	یز	ت	ت	ما	مس	ت	گر
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

مفعول | فاعلاتن | مفتعلن | فاعلن

۱ ۱۸۷۶

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
د	ل	من	ه	می	دا	د	گ	ت	گ	وا	یی
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
ک	با	شد	م	را	رو	ز	یز	ت	ج	دا	بی
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

فعلون | فعلون | فعلون | فعلون

۳ ۱۸۷۷

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

پر	و	ب	چ	ما	ند	ب	پ	ی	ن	گ
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
یا	نس	ت	ز	ن	تا	ز	ک	ب	س	ش
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند

مفعول | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن | مفتعلن

(مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن)

۴ ۱۸۹۰

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۱)		حذف همزه (۲)	
مَد	جَا	لِ	صَبْر
U	-	↓	U
حَد	دِی	ث	عَشِیق
U	-	↓	U
بَ	یَک	بَ	مَد
U	-	U	-
فِ	کَد	فِ	دَم
U	-	U	-
مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	فَعُولِن	

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۳)
بررسی سایر گزینه‌ها:

چَد	نَاز	دَر	قِی	دِ	مِه	رَت	پَا	ی	بَد	دَم
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
کَب	گَو	بِی	آ	هَو	ی	سَر	دَر	ک	مَد	دَم
U	-	-	-	↓	↓	-	-	U	-	-
مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	فَعُولِن		

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۲)
تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه (۱)

گَد	هَی	بَر	دَر	دِ	بِی	دَر	مَای	بِ	گَر	یَم
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
گَد	هَی	بَر	حَا	لِ	بِی	سَا	مَای	بِ	خَد	دَم
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	فَعُولِن		

مَد	رَا	هَو	شِی	نَد	مَای	دَز	عَش	قُ	گَو	شِی
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
کَب	پَن	دِ	هَو	شَد	مَن	دَا	کَا	ر	بَن	دَم
U	-	↓	-	U	-	-	-	U	-	-
مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	فَعُولِن		

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۲)

۲ ۱۸۸۸

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۲)		حذف همزه (۱)	
مَد	جَا	لِ	صَبْر
U	-	↓	U
حَد	دِی	ث	عَشِیق
U	-	↓	U
بَ	یَک	بَ	مَد
U	-	U	-
فِ	کَد	فِ	دَم
U	-	U	-
مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	فَعُولِن	

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه (۴)
حذف همزه (۵)

دِ	لَم	زُ	بُو	دِی	ئِ	تَا	رَف	تِی	یَز	بَ	رَا	بَ	رِ	مَن
U	-	U	-	↓	U	-	-	↓	-	U	-	U	-	-
نَد	رَفَت	یَک	سَد	رِ	مُو	نَف	شَد	تَز	بَ	رَا	بَ	رِ	دَل	
U	-	U	-	U	-	-	U	-	U	-	U	-	-	
مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	فَعُولِن	

حذف همزه (۶)

۴ ۱۸۸۹

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۱)		حذف همزه (۲)		حذف همزه (۳)								
دَل	بَر	گَد	رَف	تِی	یَز	بَ	رَف	مِی	دَو	سَت	دَسِت	گِیَر
U	-	U	-	↓	↓	U	-	U	-	U	-	U
اَز	دَسِت	مِی	زُ	وَد	سَد	رَف	مِی	دَو	سَت	دَسِت	گِیَر	
U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن

حذف همزه (۴)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۵)		حذف همزه (۶)									
اَز	دَا	مَد	نَ	تَ	دَسِت	نَد	دَا	رَم	کِی	دَسِت	نِیَسِت
U	-	U	-	↓	U	-	U	-	U	-	U
بَر	دَسِت	گِیَر	رِ	دِی	گَد	رَف	مِی	دَو	سَت	دَسِت	گِیَر
U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن	مَفَاعِلِن

حذف همزه (۶)

(مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل)

۱۸۹۱ تقطیع گزینه (۱):

پ	یا	ای	سا	قی	ی	گل	رخ	ب	یا	ور	با	د	ی	رن	گین
U	-	-	-	U	U	U	-	U	-	-	-	U	U	U	U
ک	فک	ری	در	ذ	رو	ن	ما	آ	زین	بِه	تر	ن	می	گیب	رد
U	-	-	-	U	U	U	U	U	-	-	-	U	-	-	-

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۱)   تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۳)
تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۲)   حذف همزه (۲)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۴)   حذف همزه (۵)
مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن

بررسی سایر گزینه‌ها:

ن	فس	ب	را	م	ذ	کا	مز	ت	بر	ن	می	آ	ید
U	-	U	-	U	U	-	U	U	-	U	-	-	-
ف	غان	ک	بخ	ت	م	نز	خا	ب	در	ن	می	آ	ید
U	-	U	-	U	U	-	U	U	-	U	-	-	-

حذف همزه (۲)   حذف همزه (۳)
مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن   مفاعیلن

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۱)

شو	خی	م	کن	ک	مر	غ	د	ل	بی	ق	را	ر	من
-	-	U	-	U	-	U	U	U	-	U	-	U	-
سو	دا	ی	دا	م	عا	شد	قی	یز	سر	ب	در	ن	کرد
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه (۲)   حذف همزه (۳)
مفعول   فاعلاتن   مفاعیلن   فاعلن

(مستعمل مفاعل مستعمل فعل)

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه (۲)   حذف همزه (۱)   حذف همزه (۳)

ت	تا	ب	را	م	دی	یز	خا	ن	مس	ت	تینغ	ب	دست
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	U	-	U
پ	هر	د	دست	س	ر	رخینش	رو	ز	گا	ر	گ	رفت	
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	U	-	U

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۴)
مفاعیلن   فاعلاتن   مفاعیلن   فاعلن

۱۸۹۲

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه (۱)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۳)

دا	نی	یز	تِه	ر	چ	معد	نی	خا	ک	پا	یت	می	ن	با	شم
-	-	-	-	U	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
تا	ت	را	نند	شید	ن	دز	من	بر	د	ل	نا	زک	غ	با	ری
-	-	-	-	-	U	-	-	-	U	U	-	-	U	-	-

حذف همزه (۲)   حذف همزه (۴)   تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۵)

فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن

بررسی سایر گزینه‌ها:

عیش	در	عا	لم	ن	بو	دی	گر	ن	بو	دی	رو	ی	زب	با
U	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-
گر	ن	گل	بو	دی	ن	خا	دی	ب	لی	بر	شا	خ	سا	ری
U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	-	-	U	-	-

حذف همزه (۱)

فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن

حذف همزه (۱)

با	ر	بی	آ	دا	ز	دا	ز	م	بر	د	ل	س	دا	ی	جا	نا
-	-	U	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	-	U	-
آ	خ	ری	بی	رحم	با	ری	از	د	لی	بر	گیر	با	ری			
-	-	U	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	-

حذف همزه (۲)

فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن

۴

هر	ک	من	ظو	ری	ن	دا	رد	عمر	ضا	یع	می	گ	دا	رد	
-	-	U	-	-	U	-	-	-	-	-	-	U	-	-	
ا	خ	ت	یا	ریب	نسبت	در	یا	بی	ک	دا	ری	ا	ت	یا	ری
-	-	U	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-

حذف همزه (۱)   حذف همزه (۲)   حذف همزه (۳)

فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن   فاعلاتن

۱۸۹۳ ۴ تقطیع گزینه (۴):

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۱)
تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه (۲)
تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۳)
تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه (۴)
تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۵)
حذف همزه (۶)

صو	ز	ت	پ	د	بی	ئی	پن	ها	نی	ی	سا	زم	پد	کیست
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U
هر	گ	جا	یم	چُن	ص	دا	ع	ر	یا	نی	پو	شید	د	ام
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	U	-	-	U	-
	فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلن	

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۲)
حذف همزه (۱)

د	هف	ت	می	گ	د	ز	ک	م	ه	د	هف	ت	ن	د	دم
-	U	-	U	U	-	-	U	U	U	U	-	U	U	-	-
ب	جا	ر	سید	د	م	ز	تا	پ	خ	م	ت	ن	ر	سید	دم
-	U	-	U	U	-	-	U	U	U	U	-	U	U	-	-
	مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن

(۲)

تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند (۱)

بگ	دا	ر	تا	م	قا	ب	ل	رو	ی	ت	بگ	ذ	ریم
-	-	U	-	U	-	U	U	-	U	U	-	U	U
دز	د	د	در	ش	ما	ب	ل	خو	ب	ت	بند	گ	ریم
-	-	U	-	U	-	U	U	-	U	U	-	U	U
	مفعول		فاعلاتن		فاعلاتن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		فاعلن

(۳)

حذف همزه (۱) حذف همزه (۲)

من	ن	دا	نس	ت	م	ز	ول	ک	ت	بی	م	ر	و	فا	یی
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
عهد	نا	بس	ت	ن	ز	ز	به	ک	ب	بن	دی	ن	ن	پا	یی
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-

حذف همزه (۳) حذف همزه (۴)

۱۸۹۴ ۲

م	ژ	ها	و	چ	م	یا	ز	ب	ن	ظ	چ	ن	ما	ید
-	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	U	-	U	-
ک	م	یا	ن	س	ب	ل	ت	چ	ر	دا	ه	ی	خ	تا
-	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
	فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن	

۱۸۹۵ ۱ تقطیع مصراع اول بیت سؤال:

ت	را	س	یا	هی	ی	رو	نیست	بس	ک	از	غ	لت
-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	-	-
	مفاعِلن		فاعلاتن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن	

۱۸۹۶ ۲ تقطیع بیت سؤال:

آ	زا	دی	ی	ما	در	گ	ر	و	پ	ت	گی	ی	م
-	-	U	U	-	-	U	U	-	U	-	U	U	-
آ	وی	خ	ت	آ	ت	ز	گ	خ	م	ت	م	ر	ما
-	U	-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
	مفعول		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن		مفاعِلن

۱۸۹۷ ۲ تقطیع بیت سؤال:

د	وی	ی	ع	ش	ز	هر	ب	ه	و	سی	می	آ	ید
-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-
د	س	ر	ز	د	ز	هر	م	گ	سی	می	آ	ید	
-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-	
	فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلن		

وقتیم متأسفانه طراح سؤال، در گزینه (۲) روش یکسانی را در نمایش دادن علائم هجایی انتخاب نکرده. اگر قرار است تقطیع هجایی با اعمال اختیارات نوشته شود، باید هر دو نوع اختیارات وزنی و زبانی مورد توجه باشد و اگر نه، علائم، بدون در نظر گرفتن اختیارات نوشته شوند. در گزینه (۲) تنها، اختیارات زبانی اعمال شده‌اند و این کاملاً نادرست است. در حقیقت، غفلت طراح سؤال از وزن اصلی و پایه بیت، یعنی «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلن» (U U - U U - U U - U U) موجب برداشت نادرست از وزن و خطای ایشان در تعیین علائم هجایی شده است.

۱ ۱۸۹۸

گ	ر	س	ق	ی	گ	ر	ب	ک	چ	ل	پ	یا	ل
U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
پ	یا	ل	از	ز	خ	س	ق	گ	ر	ب	ک	چ	ل
U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل

۳ ۱۸۹۹ تقطیع بیت سؤال:

کس	نیست	ک	ا	ف	د	ی	آن	ز	ف	د	تا	نیست
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
در	ر	گ	د	ر	ک	ی	دا	می	ز	ب	لا	نیست
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
مفعول	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل

(مستعمل مستعمل مستعمل مستعمل)

۲ ۱۹۰۰

از	تذ	ک	ر	رو	ش	ن	ش	و	ق	ص	ی	من	صو
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
ال	لا	ک	پ	خو	بر	ز	ب	ر	دا	ر	ز	و	سند
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
مفعول	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل

۴ ۱۹۰۱ تقطیع گزینه (۴):

خا	د	ن	فر	قا	ن	ز	د	ع	م	ع	مل
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
مو	ز	س	جا	ن	هر	چ	ها	ر	م	ع	را
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) فاعلاتن مفاعیل فاعلن
(۲) مفعول فاعلاتن مفعول فاعل
(۳) مفعول فاعلاتن مفعول فاعل

۱ ۱۹۰۲

دل	ان	ت	ظا	ر	وع	د	ی	وص	ل	ت	می	ک	شد
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
مس	کین	د	ل	ش	ک	ت	ک	دا	ر	د	یا	ل	خام
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
مفعول	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل

(مستعمل مفعول مستعمل فاعل)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۲) مستعمل مستعمل مستعمل مستعمل
(۳) مفعول مفاعیل مفاعیل فاعل (مستعمل فاعلاتن مستعمل فاعل)
(۴) مفعول مفاعیل مفاعیل (مستعمل فاعلاتن مفعول)

۳ ۱۹۰۳ تقطیع گزینه (۳):

ای	ز	دی	ئی	آه	ر	م	نی	گر	د	م	را	ز	ف	ز	خت
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
با	ز	ز	ها	جا	ن	م	را	ز	دی	ئی	آه	ر	م	نی	نی
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
مفعول	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) مفعول فاعلن مفعول فاعلن
(۲) مفعول مفعول مفعول فاعلن
(۴) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

۳ ۱۹۰۴

از	دش	م	نا	ب	ر	ن	ش	کا	یت	ب	دو	س	تان
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
چن	دو	ست	دش	م	نسبت	ش	کا	یت	گ	جا	ب	ریم	ریم
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
مفعول	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
(۲) مستعمل مستعمل مستعمل مستعمل
(۴) مفاعیل مفاعیل مفاعیل مفاعیل

۴ ۱۹۰۵

در	دت	ب	ک	شم	ک	ب	د	در	د	دا	روست
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
خا	رت	ب	خ	رم	ک	خا	ر	خر	ماست	ماست	ماست
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
مستعمل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل

وزن سایر گزینه‌ها:

- (۱) مفعول مفاعیل مفاعیل
(۲) فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
(۳) مفعول مفاعیل مفاعیل فاعل

۳ ۱۹۰۶

ه	م	را	ز	شا	پو	ر	با	او	ب	گفت
-	U	-	U	-	U	-	U	-	U	-
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
ب	م	د	س	خن	نی	گ	بد	در	ت	هفت
-	-	U	-	U	-	U	-	U	-	U
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
مفعول	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل	مفاعیل

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) مفاعیل مفاعیل مفاعیل مفاعیل
(۲) فاعول فاعول فاعول فاعول
(۴) مفاعیل مفاعیل مفاعیل فاعول

۱۹۱۲ ۳ تقطیع بیت سؤال:

فر	یا	د	ک	در	ره	گد	ذ	ر	آ	ذ	م	خا	کی
-	-	U	U	-	-	U	U	U	-	U	U	-	-
بس	دا	ن	ف	شاه	دند	د	ب	سی	دا	م	ت	نی	دند
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
	مفعول		مفاعیل		مفاعیل		مفاعیل		مفاعیل		مفاعیل		فعلون

تقطیع گزینه (۳)

با	چن	ت	خ	ری	فی	ب	چ	نی	جا	ی	ذ	ری	وقت
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
گر	با	د	خ	رم	خم	ر	ب	هش	تی	ن	خ	را	مست
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
	مفعول		مفاعیل		مفاعیل		مفاعیل		مفاعیل		مفاعیل		فعلون

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) مفعول مفاعیل مفاعیل فعل
(۲) مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن
(۴) مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

۱۹۱۳ ۱ تقطیع بیت سؤال:

آ	گر	ب	مذ	ه	ب	ت	خو	ن	عا	شد	قس	م	باح
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
ص	لا	ح	ما	ه	م	آ	نس	کا	ت	را	ست	ص	لاح
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
	مفاعیلن		فعلاتن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		فعلن

تقطیع گزینه (۱)

گ	ره	ز	دل	ب	گ	شا	وز	ب	په	یا	د	م	کن
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
ک	فک	ر	هیچ	م	ه	دس	چ	نی	گ	ره	ن	گ	شاد
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
	مفاعیلن		فعلاتن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		فعلن

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۲) فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن
(۳) مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن (مستفعلن فعلون // مستفعلن فعلون)
(۴) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

۱۹۱۴ ۳ تقطیع بیت سؤال:

غی	ر	ب	ها	ر	ج	هست	ب	ها	ری	ن	ها	نی
-	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-
ما	ه	ر	خ	خ	د	ها	ب	د	ده	سا	ق	یا
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
	مفتعلن		فعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن	

تقطیع گزینه (۳):

دست	ب	نه	بر	د	لم	از	ع	م	دل	بر	م	پرس
-	U	-	-	U	-	-	-	U	U	-	-	U
چشم	م	م	ند	در	ز	گر	از	م	س	غ	م	پرس
-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-	-	U
	مفتعلن		فعلن		مفتعلن		فعلن		مفتعلن		فعلن	

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) مفتعلن مفتعلن فاعلن
(۲) مفعول مفاعیلن فعلون (مستفعلن فاعلاتن فعلن)
(۴) مفتعلن مفتعلن فاعلن

۱۹۱۵ ۲ تقطیع بیت سؤال:

ده	ش	ش	ز	ز	گ	پی	می	گ	ند	م	را		
-	-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-		
هر	ج	م	می	ک	با	د	گ	ری	نو	ش	می	گ	نی
-	-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-
	مفعول		فاعلاتن		مفاعیل		فعلن		مفاعیل		فعلن		

(مستفعلن مفاعیل مستفعلن فعل)

تقطیع گزینه (۲):

کر	دا	ش	کا	ر	ص	ز	ت	خو	بت	ه	زا	ر	حسن
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-
و	حس	ن	ها	ز	د	د	ی	صو	رت	ن	ها	ه	م
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-
	مفعول		فاعلاتن		مفاعیل		فعلن		مفاعیل		فعلن		

(مستفعلن مفاعیل مستفعلن فعل)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) مفعول مفاعیل مفاعیل فعلون (مستفعلن مستفعلن مستفعلن)
(۳) مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن (مستفعلن فعلون // مستفعلن فعلون)
(۴) مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن (مستفعلن فعلون // مستفعلن فعلون)

۱۹۱۶ ۲ تقطیع بیت سؤال:

ب	سا	قل	ع	ها	ی	ک	از	بر	ج	هر	یک
-	-	U	-	U	-	U	-	-	U	-	-
س	ر	پا	س	با	نا	ر	سی	دی	ب	مح	ور
-	U	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-
	فعلون		فعلون		فعلون		فعلون		فعلون		فعلون

تقطیع گزینه (۲):

ج	ها	نا	چ	ب	م	ر	ب	د	خو	ج	ها	نی
-	-	U	-	U	-	-	-	U	-	U	-	-
چ	آ	ش	ت	با	زا	ر	با	زا	ر	ر	گا	نی
-	-	U	-	U	-	-	-	U	-	U	-	-
	فعلون		فعلون		فعلون		فعلون		فعلون		فعلون	

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
(۳) مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلن
(۴) فعلاتن فاعلاتن فعلاتن فاعلاتن

۱۹۲۲ تقطیع صورت کامل شده بیت‌های سؤال:

از	دست	ت	او	جان	می	ب	رم	تا	اف	ک	نم	در	پا	ی	او
-	U	-	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	-
تا	ت	ن	پند	دا	ری	ک	من	از	دست	ت	او	جان	می	ب	رم
-	U	-	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	-
تا	سر	ب	را	ور	دز	گ	رب	باین	آین	ب	گا	ر	سنگ	دل	
-	U	-	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	
هر	لح	ظ	از	بب	دا	د	او	سر	در	گ	رب	باین	می	ب	رم
-	U	-	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	
	مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		

۱۹۲۳ مفهوم گزینه (۴): ستایش زیبایی معشوق و برتری آن بر زیبایی‌های

طبیعت

مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها: پندناپذیری

۱۹۲۴ مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه (۱): درمان‌ناپذیر بودن درد عشق

مفهوم سایر گزینه‌ها:

۲ و ۳) درمانگری معشوق هم، مایه افزایش درد است. / جفاکاری روزافزون معشوق

۴) ترجیح درد عشق بر درمان / لذت‌بخش بودن رنج عاشقی

۱۹۲۵ مفهوم گزینه (۴): رهایی‌ناپذیری از عشق

مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها: عاشق نمی‌خواهد از بند عشق بگریزد.

۱۹۲۶ مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه (۴): افشاگری عشق و رسوایی

عاشق / عاشقی و آبروداری جمع‌ناپذیرند.

مفهوم سایر گزینه‌ها:

۱) پاک‌بازی عاشق در راه عشق / عشق به عاشق، حیات جاویدان می‌بخشد.

۲) نکوهش توجّه به «خود» و از دست دادن پدیده‌های ارزشمند در پی حفظ

پدیده‌های بی‌ارزش

۴) عاشق شدن، اختیاری نیست.

۱۹۲۷ مفهوم گزینه (۲): شرح اندوه هجران

مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها: راز عشق پنهان‌کردنی نیست.

۱۹۲۸ مفهوم گزینه (۲): بی‌پایان بودن راه عشق

مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها: توجّه به گذر سریع عمر / توصیه

به غنیمت شمردن فرصت

۱۹۲۹ مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه (۲): آخرت‌اندیشی

مفهوم سایر گزینه‌ها:

۱) دعوت به پندپذیری

۳) بی‌تعلقی، شرط عشق است.

۴) ستایش پاک‌ی و بی‌آزاری

۱۹۳۰ مفهوم گزینه (۴): شگفت‌انگیز بودن بازی روزگار

مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها: بی‌اختیاری چرخ و نفی تأثیر روزگار

در سرنوشت انسان‌ها

۱۹۱۷ تقطیع گزینه (۴):

ب	گو	یم	هر	س	حر	با	یا	د	رو	یت
U	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-
ک	با	را	خس	ب	ود	اند	در	س	حر	گه
U	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-
	مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن	

وزن مشترک سایر گزینه‌ها: فاعولن فاعولن فاعولن فاعولن فاعولن

۱۹۱۸ تقطیع گزینه (۲):

هم	ن	ظ	ری	هم	خ	ب	ری	هم	ق	م	را	ق	م	ری
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U
هم	ش	گ	رند	در	ش	ک	رند	در	ش	ک	رند	در	ش	ک
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U
	مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن	

۱۹۱۹

گو	ه	ر	تا	جم	ک	در	دست	ت	گ	دا	اف	تا	د	ام
-	U	U	-	-	U	-	-	U	-	-	-	-	U	-
	فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن	

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

۲) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

۳) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

۱۹۲۰

خا	رس	ت	گل	در	بو	س	تا	هر	چو	گ	ند	نی	کو	س	تا
-	U	-	-	-	U	-	-	-	-	U	-	-	-	U	-
سه	لس	ت	پ	ش	دو	س	تا	از	دو	س	تا	ب	دن	س	تم
-	U	-	-	U	-	-	-	-	-	U	-	-	-	U	-
	مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		مستفعلن		

وزن سایر گزینه‌ها:

۱) فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

۲) مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

۳) مفتعلن مفاعیلن مفتعلن مفاعیلن مفتعلن مفاعیلن

۱۹۲۱ تقطیع گزینه (۱):

بلند بودن هجای پایان نیم‌مصراع در وزن دوری

سیر	ن	گر	دد	ب	بحر	تش	ن	ی	در	یا	ی	وصل
U	U	-	-	U	U	-	U	U	-	-	U	U
رو	ی	ن	تا	بد	ز	سیل	غ	ق	ی	طو	فا	عشق
-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	U
	مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن		مفتعلن	

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

۳) مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن

۴) مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن